

Linda Kiis & Riina Luoma

Vanhempien osallisuuden toteutuminen kasvatusyhteistyössä varhaiskasvatuksessa

Tapaustudkimus vanhempien kokemuksista ja näkemyksistä pääkaupunkiseu-
tulisessa varhaiskasvatusyksikössä

Opinnäytetyö

Syksy 2020

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Linda Kiis ja Riina Luoma

Työn nimi: Vanhempien osallisuuden toteutuminen kasvatusyhteistyössä varhaiskasvatuksessa: Tapaustutkimus vanhempien kokemuksista ja näkemyksistä pääkaupunkiseutulaaisessa varhaiskasvatusyksikössä

Ohjaajat: Tarja Tapio ja Aino Alaverdyan

Vuosi:2020

Sivumäärä:57

Liitteiden lukumäärä:3

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kasvatusyhteistyön ja vanhempien osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötahona opinnäytetyössä toimi pääkaupunkiseutulaainen varhaiskasvatusyksikkö. Opinnäytetyö toteutettiin kaksivaiheisena tapaustutkimuksena. Ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin kysely ja toisessa vaiheessa puolistrukturoitu teemahaastattelu.

Alan kirjallisuus ja aiemmat tutkimukset toimivat opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä. Viitekehyksessä paneudutaan vanhempien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutumisen merkitykseen vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä olivat: miten kasvatusyhteistyö varhaiskasvatusyksikössä toteutuu vanhempien näkökulmasta, miten vanhemmat kokevat osallisuutensa toteutuvan varhaiskasvatusyksikössä sekä miten vanhempien mielestä kasvatusyhteistyötä ja vanhempien osallisuutta voitaisiin edistää. Opinnäytetyön täydentäviä tutkimuskysymyksiä olivat: mitkä tekijät tukevat ja kannustavat vanhempien osallisuutta ja mitkä tekijät heikentävät ja rajoittavat vanhempien osallisuutta. Kyselyn aineistonkeruu toteutettiin maalisi- ja toukokuun välisenä aikana 2020 ja puolistrukturoidun teemahaastattelun aineistonkeruu toukokuussa 2020.

Opinnäytetyön tutkimustuloksista selvisi, että varhaiskasvatusyksikön lasten vanhemmat kokevat heidän osallisuutensa toteutuvan kasvatusyhteistyössä. Vanhempien mielestä kasvatusyhteistyön periaatteet toteutuvat varhaiskasvatusyksikössä. Toimivimmaksi tiedotustavaksi kodin ja varhaiskasvatuksen välillä vanhemmat pitivät tuloksien perusteella sähköpostia. Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että vanhemmat kokevat tulleen kuulluksi. Suurin osa lasten vanhemmista ei ole osallistunut aikaisemmin vanhempaintoimikunnan toimintaan. Vanhemmat kokivat osallistuvansa aktiivisemmin esimerkiksi varhaiskasvatusyksikössä järjestettäviin tapahtumiin ja varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelman keskusteluihin. Kehittämisehdotukset liittyivät vanhempien näkökulmasta esimerkiksi haku- ja tuontitilanteisiin, varhaiskasvatuksen ryhmien väliseen yhteistyöhön ja viestintään.

Asiasanat: kasvatusyhteistyö, vanhempien osallisuus, varhaiskasvatus, tapaustutkimus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Author/s: Linda Kiis and Riina Luoma

Title of thesis: Realization of Parental Involvement in Educational Cooperation in Early Childhood Education: Case Study of Parents' Experiences and Views in the Early Childhood Education Unit in the Helsinki Metropolitan Area

Supervisor(s): Tarja Tapio ja Aino Alaverdyan

Year:2020

Number of pages:57

Number of appendices:3

The aim of this thesis was to study the implementation of educational cooperation and parental involvement in early childhood education. The partner in the thesis was the early childhood education unit in Helsinki metropolitan area. The thesis was carried out as a two - stage case study. In the first phase, a survey was conducted, and in the second phase, a semi-structured thematic interview was carried out.

The related literature and previous research from area of interest served as the theoretical framework for the thesis. The framework focuses on the importance of parental involvement and the implementation of educational co-operation from the parents' point of view. The research questions of the thesis were: How educational co-operation in the early childhood education unit is realized from the parents' point of view, how parents feel that their participation is realized in the early childhood education unit, and how parents think educational cooperation and parental involvement could be promoted. Complementary research questions for the thesis were: Which factors support and encourage parental involvement and which factors weaken and limit parental involvement? The data collection of the survey was carried out between March and May 2020 and the data collection of the semi-structured thematic interview in May 2020.

The research results of the thesis showed that the parents of the children in early childhood education unit feel that their involvement is realized in the educational cooperation. According to the parents, the principles of educational co-operation are implemented in the early childhood education unit. Based on the results, parents considered e-mail to be the most effective way of communicating between home and early childhood education. The results of the thesis showed that the parents feel that they have been heard. Most of the children's parents have not previously participated in activities of parents' committee. Parents felt that they were more actively involved in, for example, events in the early childhood education unit and discussions on the early childhood education or pre-school education plans. From the parents' point of view, the development proposals were related to, for example, situations related to dropping-off and picking-up of children, as well as co-operation and communication between early childhood education groups.

Keywords: ECEC partnership, parents' participation, early childhood education, case study

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLTÖ.....	3
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	5
1 JOHDANTO.....	6
2 VARHAISKASVATUKSEN KÄSITTEITÄ JA LÄHTÖKOHTIA.....	8
2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	8
2.2 Varhaiskasvatuksen laatu.....	9
3 KASVATUSYHTEISTYÖ.....	12
3.1 Kasvatusyhteistyön lähtökohdat.....	12
3.2 Yhteistyö vanhempien kanssa.....	13
3.3 Kasvatusyhteistyön polku.....	16
4 OSALLISUUS.....	18
4.1 Osallisuus käsitteenä.....	18
4.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	19
4.2.1 Vanhempien osallisuutta tukevat tekijät.....	21
4.2.2 Vanhempien osallisuuden toteutumisen haasteet.....	24
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet.....	25
5.2 Tutkimusprosessin kulku.....	26
5.3 Tutkimusstrategiana tapaustutkimus.....	27
5.4 Aineistonkeruumenetelmät.....	28
5.5 Tutkimusaineiston analysointi.....	30
5.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	31
6 TULOKSET.....	34
6.1 Kasvatusyhteistyö.....	34
6.2 Vanhempien osallisuus.....	40
6.3 Vanhempien kehittämissuhteita kasvatusyhteistyöhön ja osallisuuteen.....	42
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	44

8 POHDINTA	48
LÄHTEET	52
LIITTEET	57

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Vanhempien osallisuuden osa-alueet ja osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät.	21
Kuvio 2. Vanhempien arvio yhteistyön toteutumisesta.....	35
Kuvio 3. Kasvatusyhteistyön periaatteiden tärkeys vanhempien näkökulmasta. ...	36
Kuvio 4. Vanhempien kokemus heidän vaikutusmahdollisuuksistaan lapsensa varhaiskasvatusta koskien.	40
Kuvio 5. Vanhempien osallistuminen.	41
Kuvio 6. Vanhempien kokemuksia lastensa varhaiskasvatukseen osallistumisesta.	42
Kuvio 7. Vanhempien kehittämissuhteita kasvatusyhteistyöhön ja osallisuuteen.	43
Taulukko 1. Vanhempien kokemukset heidän osallistumisestaan erilaisissa siirtymissä varhaiskasvatuksessa.	35
Taulukko 2. Väitteitä vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisen yhteistyön toteutumisesta.....	37
Taulukko 3. Väitteitä vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisen yhteistyön toteutumisesta.....	38
Taulukko 4. Erilaisten tiedotustapojen toimivuus kodin ja varhaiskasvatuksen välillä.	39

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee vanhempien ja varhaiskasvatusyksikön välistä kasvatusyhteistyötä ja osallisuutta. Vanhempien osallisuutta tarkastellaan kasvatusyhteistyön ja osallisuuden näkökulmasta. Opinnäytetyössä kasvatusyhteistyö on otettu mukaan osallisuuden rinnalle, koska se kietoutuu vahvasti varhaiskasvatuksen ja vanhempien väliseen yhteistyöhön. Opinnäytetyössä käytetään kasvatuskumppanuus-käsitteen sijasta ajantasaisia käsitteitä: kasvatusyhteistyö ja yhteistyö vanhempien kanssa. Opinnäytetyön aihe nousi esiin ensimmäisen työharjoittelun yhteydessä varhaiskasvatuksessa. Aihe tuntui heti mielenkiintoiselta ja hyödylliseltä.

Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa on ollut aiheena pinnalla jo muutamia vuosia. Vanhempien ja muiden huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa on määritelty varhaiskasvatuslaissa ja Opetushallituksen laatimassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Varhaiskasvatusyksikön henkilöstön tulee tehdä aktiivisesti yhteistyötä lasten vanhempien ja muiden huoltajien kanssa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34). Vanhemmille tai muille huoltajille tulee mahdollistaa lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutumiseen ja arviointiin osallistuminen ja vaikuttaminen. Lisäksi varhaiskasvatuksen toimipaikan tulee järjestää säännöllisesti lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajille tilaisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (L 13.7.2018/540, 4 luku, § 20.)

Opinnäytetyöllä pyritään siihen, että siitä on jatkoa ajatellen hyötyä varhaiskasvatusyksikölle, joka toimii opinnäytetyömme yhteistyötahona. Opinnäytetyö toteutetaan tapaustutkimuksena, koska tarkoituksena ei ole tuottaa yleistettävää tietoa vaan kuvata yhtä yksikköä. Tutkimuksessa selvitetään vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä heidän osallistamiseen lastensa varhaiskasvatukseen toteuttamamme kyselyn ja puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla. Opinnäytetyö etenee vaiheittain kyselystä puolistrukturoituun teemahaastatteluun.

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä heidän osallisuutensa toteutumisesta kasvatusyhteistyössä varhaiskasvatusyksikössä. Tavoitteena on myös tuoda keskusteluun vanhempien kehittämisideoita ja ajatuksia heidän osallisuutensa lisäämiseksi kasvatusyhteistyössä ja keinoja siihen,

miten varhaiskasvatusyksikön ja vanhempien välistä yhteistyötä voidaan parantaa ja kehittää toimivammaksi.

2 VARHAISKASVATUKSEN KÄSITTEITÄ JA LÄHTÖKOHTIA

Luvussa käsitellään opinnäytetyömme aiheen taustalla vaikuttavia tekijöitä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on olennainen asiakirja varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Sen merkitykseen ja tarkoitukseen syvennytään tässä osiossa. Tämän jälkeen tarkastellaan varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä sekä sen kytkeytymistä kasvatusyhteistyöhön ja osallisuuteen.

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Viime vuosina varhaiskasvatuksen kansalliseen ohjausjärjestelmään on tullut suuria muutoksia. Nykyään kiinnitetään entistä tarkemmin ja tavoitteellisemmin huomiota varhaiskasvatuksen sisällölliseen kehittämiseen uudistuneen varhaiskasvatuslain ja velvoittavan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä. (Vlasov ym. 2018, 17.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen myöntämä ja varhaiskasvatuslakiin nojautuva valtakunnallinen määräys, jonka mukaan toteutetaan varhaiskasvatusta ja laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on määritelty varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeinen tavoite ja sisältö, yhteistyön tavoitteet ja toteutuminen varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välillä, sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältö ja monialaisen yhteistyön toteuttaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7–8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on parantaa tasavertaista varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa ja luoda mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista tietoisuutta ja vanhempien osallisuutta. (Salminen & Tynninen 2011, 33.) Jokaiselle lapselle laaditaan myös henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma päivähoidosta riippumatta. Varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyy tavoitteita ja toimenpiteitä lapsen yksilöllisen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös lapsen erityisen tuen tarpeet. (Hakyemez-Paul 2019, 68.)

Varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioimisessa ja kehittämässä tärkeä työmenetelmä on pedagoginen dokumentointi. Pedagogista dokumentointia voidaan kuvailla prosessina, jossa ymmärrys pedagogisesta toiminnasta muodostuu havaintojen, dokumenttien ja niiden vuorovaikutuksellisen tulkinnan avulla. Myös vanhempien ja lapsien osallistuminen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen mahdollistuu pedagogisen dokumentoinnin avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37.)

2.2 Varhaiskasvatuksen laatu

Laadukkaan varhaiskasvatuksen ylläpitäminen edellyttää toiminnan arviointia. Laadunarvioinnin avulla voidaan tuottaa tietoa toteutetusta varhaiskasvatuksesta. Näin varhaiskasvatuksen kehittämishaasteista ja vahvuuksista saadaan tietoa. Laadunarviointi on perusta varhaiskasvatuksen ja sen kasvatustoiminnan kehittämistyölle. Laadunarviointi toimiikin yhteistyön, johtajuuden ja ohjausjärjestelmän välineenä. Sen avulla kentän toimijoiden ääni kulkeutuu päätöksentekoon. Systemaattisen laadunarvioinnin avulla rakennetaan perustaa pitkäjänteiselle kehittämistyölle. (Hujala & Fonsén 2016, 314–315.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen laadun tärkeimmät vaatimukset kumpuavat varhaiskasvatusta ohjaavasta lainsäädännöstä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä kansainvälisestä ja kansallisesta asiantuntija- ja tutkimustiedosta (Vlasov ym. 2018, 14). Varhaiskasvatuksen laadun määrittely perustuu arvoihin. Ne kertovat, mitä päämääriä varhaiskasvatuksella on ja siitä, miksi jokin asia on merkityksellinen. Arvot näkyvät toimintaa tukevissa rakenteissa ja prosesseissa, jotka säätelevät laatua. (mts. 39.) Varhaiskasvatuksen järjestäjille ja palveluntuottajille halutaan antaa laatuindikaattorien avulla selkeät ja kansallisesti yhteneväiset selostukset siitä, mitä varhaiskasvatuksessa tulee tehdä, jotta laadukkuus ja lapsen edun mukaisuus säilyy. Ne rakentavat pohjan kansallisesti yhtenäisille periaatteille ja toimintatavoille. Varhaiskasvatuksen arviointia ja sen myötä kehittämistä voidaan toteuttaa näiden mukaisesti. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2019, 3.)

Laadun indikaattorit on jaoteltu laadun rakenne- ja prosessitekijöiksi. Ne luovat perustan asioille, joihin arviointia kohdistetaan, jotta laatu olisi ensiluokkaista varhaiskasvatuksessa. (Vlasov ym. 2018, 3–4.) Laadun rakennetekijät ovat tekijöitä, jotka kytkeytyvät varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja joita rajaavat sekä säätelevät esimerkiksi lait ja asetukset. Tämän takia rakenteisiin liittyvät tekijät ovat melko pysyviä. Rakenteisiin liittyvä tekijä on esimerkiksi se, että kuka varhaiskasvatustoiminnasta vastaa. Rakenteisiin liittyvät tekijät aiheuttavat pedagogiselle toiminnalle reunaehtoja. Laadun prosessitekijöillä varhaiskasvatustoiminnassa viitataan yksikön pedagogiseen toimintakulttuuriin ja varhaispedagogiikan ydintoimintoihin. Prosessitekijät kertovat, miten käytännössä varhaiskasvatukselle määritellyt sisällöt ja tavoitteet toteutetaan. Ne koostuvat ohjaavista periaatteista ja toimintatavoista, jotka jäsentyvät tavoitteellisesta ja pedagogisesta toiminnasta. Laadun prosessi- ja rakennetekijät todentuvat kolmella eri tasolla. Näitä ovat kansallinen taso, paikallinen taso ja pedagogisen toiminnan taso. Nämä kaksi laadun eri tekijää ja kolme tasoa ovat sidoksissa siihen, millaista varhaiskasvatusta tarjotaan ja toteutetaan käytännössä. (mts. 39.)

Varhaiskasvatuksen prosessinlaatua kuvaaviin indikaattoreihin lukeutuu muun muassa vanhempien ja henkilöstön välinen vuorovaikutus. Se sisältää huoltajien ja lapsen arvostamisen sekä avoimen, luottamuksellisen ja tasavertaisen suhteen, mitkä toimivat lähtökohtina kasvatusyhteistyölle. Lisäksi kunnioitus huoltajien lapsitunteudesta kohtaan ilmenee vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutuksessa näkyy henkilöstön osaaminen ja ammatillinen tieto. Huoltajien kanssa suunnitellaan yhdessä kasvatusyhteistyön muodot ja toimintatavat. Huoltajien osallisuus lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin ovat myös osa tätä sisältöä. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2019, 50–51.) Lapsille ja heidän huoltajilleen pitää mahdollistaa säännöllisin välein osallistuminen varhaiskasvatuksen arviointiin (L 13.7. 2018/540, 4 luku, 20 §). Kun vanhemmat pääsevät arvioimaan toimintaa, he saavat mahdollisuuden vaikuttaa lastensa arkeen varhaiskasvatuksessa. Näin ollen heidän osallisuutensa myös vahvistuu. (Hujala & Fonsén 2016, 314.) Varhaiskasvatuksen laatua voidaan edistää parantamalla vanhempien vaikutusmahdollisuuksia ja kuulemalla heitä (Lamminen 2018, 6). Huoltajien ja lasten osallisuus arviointiprosessissa varmistetaan paikallisella tasolla varhaiskasvatuksen järjestäjän toimesta (Vlasov ym. 2018, 23). Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä,

huoltajilla ja paikallisilla päättäjillä tulee olla myös ajankohtaista tietoa varhaiskasvatuksen laadusta ja toteutumisesta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 61).

Hujala ym. (2016, 28) kertovat, että yhtenä vahvuutena ja avaintekijänä Suomen laadukkaassa varhaiskasvatuksessa on sivistynyt ja korkeasti koulutettu tiimityöskentelyä toteuttava monialainen henkilöstö. Lapsen kohtaama varhaiskasvatuksen laatu ja henkilöstön toiminta ovat arvioinnin kohteena pedagogisen toiminnan tasolla, jossa arviointia tehdään enimmäkseen itsearviointina. Itsearviointin avulla henkilöstö voi pohtia omaa pedagogista toimintaansa ohjaavien tavoitteiden mukaisesti. (Vlasov ym. 2018, 23–24.) Arviointia voidaan kohdistaa esimerkiksi henkilöstön ja lasten väliseen vuorovaikutukseen, ryhmän ilmapiiriin, pedagogisiin työtapoihin, sekä oppimisympäristöön tai toiminnan sisältöön. Tärkeä rooli varhaiskasvatuksen laadun kehittämisessä ja ylläpitämisessä onkin henkilöstön suunnitelmallisella ja tavoitteellisella itsearviointilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 62.) Pedagogisen toiminnan tasoon kuuluu arvioida yhdessä lasten ja huoltajien kanssa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien, paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien ja kansallisen suunnitelman toteutumista (Vlasov ym. 2018, 25).

3 KASVATUSYHTEISTYÖ

Tässä luvussa tarkastellaan varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisen yhteistyön tarkoitusta, merkitystä ja toteutumista. Lisäksi luvussa käsitellään kasvatusyhteistyösuhdetta ohjaavia periaatteita ja kasvatusyhteistyön polkua erilaisien siirtymien pohjalta.

3.1 Kasvatusyhteistyön lähtökohdat

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien keskinäistä yhteistyötä ohjaavat neljä periaatetta, joita ovat kunnioitus, kuuleminen, luottamus ja dialogisuus (Kaskela & Kekkonen 2011, 5; Salminen & Tynnininen 2011, 34).

Kunnioituksen perustana toimii myönteinen suhde vanhemman ja kasvattajan välillä. Kunnioitus edesauttaa luottamuksen rakentumista kasvatusyhteistyössä. Kunnioittava asenne kertoo toiselle arvostuksesta ja hyväksymisestä. Vallitseva asenne tulee esiin tekojen ja sanojen kautta. Perheille osoitetaan kunnioitusta rehellisyydellä ja avoimella keskustelulla. (Salminen & Tynnininen 2011, 37.) Avoimen ja rehellisen puheen avulla saavutetun kunnioituksen myötä vuorovaikutus paranee. Kunnioittavan suhteen syntymiselle aiheuttaa haasteita erilaisuuden kohtaaminen. Perhekuulttuuri tai arvot voivat olla esimerkiksi toisenlaisia. Ihmistä itseä lähellä olevat toimintatavat on mahdollisesti vaivattomampi hyväksyä ja kaukaiselta tuntuvaa voi vierastaa helpommin. Ymmärrystä, hyväksyntää ja kunnioitusta toiseen voi hakea kuuntelemisen kautta. Kasvatusyhteistyössä luodaan kunnioittavaa suhdetta myönteisellä otteella. (Kaskela & Kekkonen 2011, 34–35.)

Kasvatusyhteistyössä edellytetään toisen kuulemistä ja kuuntelemista. Kuuleminen ja kuuntelu eroavat toisistaan. Kuulemisessa luodaan suhdetta toiseen ja kuunteleminen on ymmärrystä, kunnioittamista, kysymyksiä ja eleitä toista kohtaan. Kuuleminen näyttäytyy vuorovaikutuksessa toiselle aitona kiinnostuksena ja empaattisuutena. Miellyttävän ja välittömän ilmapiirin luominen on kuuntelussa olennaista. Kuunteleminen edellyttää toteutuakseen läsnäoloa. (Salminen & Tynnininen 2011, 36.) Läsnäolosta saatu tieto lisää ymmärrystä (Kaskela & Kekkonen 2011, 33).

Kunnioittamisen ja kuulemisen periaatteiden myötä luottamus lisääntyy. Luottamuksen rakentuminen vaatii kuitenkin aikaa, johon ehtii sisältyä monia yhteisiä kohtauksia ja vuoropuheluita kasvattajien ja vanhempien kesken. Aikaisemmat kokemukset ja muistot vaikuttavat osaltaan luottamuksen syntymiseen, joten luottamuksen saavuttamiseen tarvittava aika on hyvin yksilöstä riippuva. Vanhemman mahdollisuudet vaikuttaa lapsensa asioihin varhaiskasvatuksessa rakentavat luottamusta. Vanhemmat kokevat osallistuvansa lastensa varhaiskasvatukseen konkreettisemmin, kun heidän ajatuksiaan, toiveitaan ja kasvatuskäsityksiään huomioidaan. Vanhempien ja kasvattajien välisissä vuoropuheluissa on tärkeää säilyttää luottamuksellinen ilmapiiri. (Kaskela & Kekkonen 2011, 36.) Yhteisymmärrys, rehellisyys ja uskallus ovat luottamusta lisääviä elementtejä. Luottamukselle luodaan perustaa jokapäiväisillä käytännöillä. Kun henkilöstö kertoo vanhemmalle, mitä lapsen päivään on kuulunut, pääsee vanhempi kokemaan lapsensa päivän. (Salminen & Tynnenen 2011, 37–38.)

Varhaiskasvatuksessa dialogisuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten huoltajien sitoutumista kasvatusyhteistyöhön ja vuoropuheluun, joka on luonteeltaan vastavuoroista (Kekkonen, Lehti & Tirkkonen 2017, 69). Salminen ja Tynnenen (2011, 38) toteavat, että kuuleminen toimii avaimena dialogiin. Dialogissa erimielisyys sallitaan, sillä vuoropuhelu on luonteeltaan tasa-arvoista. Yhteiset tavoitteet, jatkuvuus ja sitoutuneisuus lapsen hoidossa ovat edellytyksiä kasvatusyhteistyölle. Kaskelan ja Kekkonen (2011, 40) mukaan dialogi kasvattajan ja vanhemman välillä saa aikaan kokemuksen kahdenvälisestä yhteisöllisyydestä ja tunneliittymisen kasvatusprosessiin ja lapsen asiaan. Tämä toimii vanhempien keskuudessa laajemman yhteisöllisyyden kokemuksen rakentumisen mahdollistajana.

3.2 Yhteistyö vanhempien kanssa

Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on toimia yhdessä lapsen ja vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kehityksen parhaaksi (L 13.7. 2018/540, 1 luku, 3 §). Henkilöstön ja vanhempien tai muiden huoltajien välisen yhteistyön päämääränä on sitoutua yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen lisäämiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34).

Kasvatusyhteistyössä kasvattaja ja vanhempi työskentelevät yhteisvoimin. Molemmat osapuolet omaavat lapsesta tärkeää, mutta kuitenkin erilaista tietoa. Yhteistyötä tehdessä kiinnitetäänkin huomioita siihen, miten vanhempien tietämys lapsistaan tulee huomioiduksi vuoropuheluissa kasvattajan kanssa ja miten kasvattaja tuo oman asiantuntemuksensa lapsen ja vanhemman käyttöön. (Kaskela & Kekkonen 2011, 19.)

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön toteuttamalla yhteistyöllä pyritään dialogiseen, molemminpuoliseen vuoropuheluun lapsen kasvuympäristöjen välillä (Kaskela & Kekkonen 2011, 13). Henkilöstön on tärkeää keskustella vanhempien kanssa arvoista, tavoitteista ja vastuista, jotka liittyvät kasvatustyöhön. Kasvattajien on tärkeää pitää mielessä, että perheitä on monenlaisia ja lasten tarpeet yksilöllisiä. Yhteistyön vuorovaikutteisuus edellyttää henkilöstöltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.)

Vanhempien ja muiden huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta voidaan vahvistaa yhteistyöllä. Erilaisien tilaisuuksien yhteinen toiminta ja huoltajien verkostoituminen lisää yhteisöllisyyttä ja tukee henkilöstön työtä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.) Jokaiselle ihmiselle yhteenkuuluvuus toisten ihmisten kanssa on tärkeää. Yhteisöllisuuden muodostumista tukevat myönteiset suhteet eri ryhmien välillä. Yhteisössä yksilöt ovat jollain tapaa yhteydessä toisiinsa, mutta yksistään yhteisön olemassaolo ei takaa yhteisöllisyyden kehkeytymistä. Yhteisöllisyys lisää jäsenten sosiaalista pääomaa. Vaatimuksena tälle on keskinäinen luottamus, avoin keskustelu, vuorovaikutus ja osallistuminen. Yksilöiden kokemat tunteet ovat tärkeitä yhteisöllisyyden kehittymisessä. (Opetushallitus, [viitattu 24.1.2020].)

Kasvattajien ja vanhempien väliseen yhteistyöhön sitoudutaan monenlaisilla keskusteluilla ja tapaamisilla sekä vaihtamalla kuulumisia päivittäin lapsen päivästä. Sellaisenaan nämä eivät kuitenkaan tuo luottamusta lisäävää tai tasa-arvoista vuoropuhelua kasvattajien tai huoltajien välille. Kokemus siitä, että tulee keskusteluissa kuulluksi, toimii pohjana dialogiselle kasvatusyhteistyölle. Kasvattajalla on vastuu tuottaa huoltajalle kokemus siitä, että kasvattaja on kiinnostunut aidosti lapsesta ja hänen perheestään. Huoltajalle on tärkeää, että hän voi luottaa kasvattajan toimivan hänen lapsensa parhaaksi. Kasvattajan kannustavan hyväksyvä suhtautuminen

lapseen sekä lapsen näkeminen myönteisesti tukee huoltajaa. (Kekkonen ym. 2017, 70–71.)

Varhaiskasvatuksessa toteutettavaa kasvatusyhteistyötä tukevat molemminpuolinen kunnioitus ja tasavertainen vuorovaikutus sekä luottamussuhteen rakentaminen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34). Keskinäinen luottamus ja avoimuus kasvattajien ja vanhempien välillä on mahdollista saavuttaa tekemällä yhteistyötä, mikä tuo mukanaan myönteisen ilmapiirin. Lisäksi yhteistyössä on tärkeää luoda toivoa, kun sitä tarvitaan: että asiat menevät myönteiseen suuntaan ja tulevaisuuteen on uskomista. (Rantala & Uotinen 2018, 134.) Kekkonen (2012, 199) mukaan vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö ei ole aina sopusointuista ja asioista voidaan olla erimieltä. Tämä kuitenkin kuuluu aitoihin ihmissuhteisiin. Yhteistyössä konflikteille ja ristiriidoillekin tulee myös olla tilaa.

Dialoginen kasvatusyhteistyö on taitoa kohdata ja olla läsnä. Sitä voidaan pitää kuitenkin myös toimintana, jossa annetaan lapselle malli siitä, miten hänen arkensa ympärillä olevat aikuiset toimivat keskenään. Aikuisten molemminpuolinen vuoropuhelu dialogisessa kasvatusyhteistyössä tuo esiin lapsen osallisuuden ja oikeudet. (Kekkonen ym. 2017, 71–72.)

Vastuu varhaiskasvatuksessa olevan lapsen vanhempien ja henkilöstön välisestä yhteistyön rakentamisesta ja ylläpitämisestä on kasvattajalla. Yhteistyötä rakennetaan kaikkien päivähoidossa olevien lasten perheiden kanssa. Lapsen koti ja päivähoito tuodaan toisiaan lähekkäin yhteistyössä. Lapsen päivittäiseen kasvatukseen ja hoitoon osallistuvat vanhempien ohella varhaiskasvatuksen henkilöstö. Henkilöstön ja vanhempien välisessä yhteistyössä kasvattaja asettuu vanhemman rinnalle, jotta vanhempi saa kokemuksen siitä, että lasta koskevissa asioissa toimitaan vanhemman kanssa yhteisymmärryksessä. (Kekkonen & Kaskela 2011, 20.)

Henkilöstön ja vanhempien välisen yhteistyön toimivuuden kannalta merkittävässä osassa on vanhempien osallisuus (Ahonen 2018, 126). Kasvatusyhteistyössä vanhempien osallisuus merkitsee konkreettista osallistumista ja toimintaa. Tämän lisäksi vanhemman kokemuksellista osallisuutta pyritään kasvattamaan. Varhaiskasvatuksen suunnitteluun vaikuttamisella tarkoitetaan dialogia vanhempien ja kasvat-

tajien kesken, missä keskustellaan kasvatusarvoista, kasvatuskäsityksistä ja kasvatustieteen menetelmistä. Varhaiskasvatuksen suunnitteluun osallistumisen myötä erilaiset mielipiteet toimivasta yhteistyösuhteesta ja hyvästä yhteistyöstä tulevat esiin. (Kaskela & Kekkonen 2011, 25–26.)

3.3 Kasvatusyhteistyön polku

Lapsen kehityksen ja oppisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä siirtymävaiheissa yhteistyön merkitys painottuu entisestään. Erilaisia siirtymävaiheita on esimerkiksi varhaiskasvatuksen aloittaminen, päiväkodin vaihtaminen tai esiopetukseen siirtyminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.) Siirtymät ovat isoja muutoksia lapsen ja hänen perheensä elämässä. Ne vaativat valmistautumista etukäteen. Muutoksissa vanhempien rooliksi muodostuu lapsensa asiantuntijana ja tukijana toimiminen, tietojen välittäminen ja kasvatusyhteistyö henkilöstön kanssa. Lapsen kasvuympäristöinä toimivat koti ja varhaiskasvatuspaikka eroavat toisistaan fyysisen ympäristön, toimintakulttuurin ja mahdollisesti arvojenkin osalta. Voi olla, että näillä kasvuympäristöillä ei välttämättä ole juuri mitään yhteyttä tai jatkuvuutta. Tämä tuo haasteita kasvatusyhteistyölle, sillä eri kasvuympäristöissä lapselle asetetaan erilaisia vaatimuksia ja odotuksia käyttäytymiselle. (Karikoski & Tiilikka 2016, 79.)

Suomi on osallistunut hankkeeseen, jossa OECD selvitti lasten siirtymiä esi- ja perusopetukseen. Hankkeen johtopäätösten mukaan siirtymät ovat lapselle tärkeitä vaiheita. Jotta siirtymät olisivat laadukkaita, niiden tulee olla suunniteltuja, lapsilähtöisiä ja toteutettu siirtymiä ohjaavan opetussuunnitelman kautta koulutetun henkilöstön toimesta. Suomen esiopetusvuosi ja siirtymiin liittyvät tutkimukset saavat kiitosta OECD:ltä. Suomessa siirtymissä lapsen mielipiteitä kuunnellaan. Suomen haasteina pidetään tutkimuksen parempaa hyödyntämistä siirtymien kehittämisessä ja siirtymien kokonaisvaltaisen näkemyksen sekä ohjeistuksen puutetta. Käytännöt siirtymiin liittyen vaihtelevat paikallisesti. Perheiden ja lasten tulisi olla keskiössä siirtymiä suunnitellessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 21.6.2017.)

Karikosken ja Tiilikan (2016, 92–93) mukaan lapsen siirtymäprosessissa kannattaa hyödyntää vanhempien lapsituntemusta. Kun vanhemmat ovat osallisia siirtymä-

prosessissa, se helpottaa lapsen näkökulman ymmärtämistä. Se auttaa vanhempia käsittelemään asiaa lapsen kanssa. Kaikissa lapsen siirtymissä vanhempien osallisuuden toteutuminen on haaste. On tärkeää muistaa, että muutoksia ei tulisi toteuttaa asiantuntijakeskeisesti. Vanhempia on tärkeää informoida ja motivoida osallistumaan. Henkilöstön tulee myös organisoida mahdollisuudet siihen. Vanhempien lisääntynyt mukanaolo lapsen varhaiskasvatuksen arjessa saattaa olla myös kasvatusyhteisölle toimintakulttuurinen haaste.

Vanhemmilla on usein mahdollisuus tutustua varhaiskasvatusyksikön käytänteisiin ja arkeen silloin, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen. Tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu ovat ensimmäisiä merkittäviä kohtia varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen vanhempien välisen kasvatusyhteistyön rakentumiselle. Näin ollen keskustelulle ja kysymyksille tulee alkuvaiheessa järjestää aikaa. Alkuvaiheessa on merkityksellistä, miten varhaiskasvatusyksikköön tutustuminen onnistuu ja millä tavalla lapsi ja hänen vanhempansa vastaanotetaan. Tämän jälkeen pääpaino on jokapäiväisissä kohtaamisissa. Hyvä yhteistyöpohja on eduksi haasteellisissa tilanteissa. (Heinonen ym. 2016, 226.)

4 OSALLISUUS

Seuraavassa luvussa käydään läpi osallisuutta käsitteenä ja mitä sillä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä. Tämän jälkeen pohditaan vanhempien osallisuutta sekä sitä edistäviä tekijöitä ja vanhempien osallisuuden toteutumisen haasteita.

4.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuus on ollut viime vuosina paljon pinnalla ja sitä pyritään huomioimaan lähes jokaisen varhaiskasvatusyksikön toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa (Ahonen 2017, 67). Suomen hallituksen ja Euroopan unionin yhtenä tavoitteena on osallisuuden edistäminen. Tämä nähdään myös tärkeänä keinona köyhyyden ja syrjäytymisen estämisessä sekä eriarvoisuuden vähentämisessä. Osallisuuden edistämisessä on kiinnitettävä huomiota monitasoisesti rakenne- ja strategiata-solla, sekä kulttuurissa ja käytännöissä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Osallisuutta voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Sen ideologia on laajaa ja sen työstäminen pitkä ja aikaa vievä prosessi. Ideologiaa tarkastellessa löytyy aina uusia näkökulmia tai oman tiedon syventyessä uusia ulottuvuuksia tutuista näkökulmista. Ihmiset ymmärtävät osallisuuden eri tavoin, koska he ovat suhteessa osallisuuteen ja sen ymmärrykseen eri vaiheissa. Osallisuuden tarkastamiseen käytetty aika vaikuttaa siihen, miten pystytään ymmärtämään ja analysoimaan osallisuuden käsitettä. (Ahonen & Roos 2019, 21–22.)

Suomalaisessa alan kirjallisuudessa tuodaan esiin sosiaalisen osallisuuden kokemuksellinen luonne, jossa korostuu yksilön oma kokemus. Keskeisimpinä tekijöinä sosiaalisessa osallisuudessa ovat yksilön kuulumisen tunne yhteisöön ja yhteiskuntaan sekä vaikutusmahdollisuus oman elämänsä kulkuun. Ulkopuolinen ei voi määrätä yksilön kokemuksellista tunnetta sosiaalisesta osallisuudesta, mutta tätä voidaan edistää. Yleisimpänä keinona osallisuuden kokemuksellisuuden lisäämiseksi pidetäänkin siis osallistumista. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 5.) Osattomuutta pidetään vastakohtana osallisuudelle. Yksilön osattomuus merkitsee ulkopuolisuutta asioista tai rakenteista, joita pidetään yhteiskunnassa merkityksellisinä. (Kaskela & Kekkonen 2011, 25.) Osattomuus voi liittyä esimerkiksi koulutukseen,

elintasoon, sosiaalisiin suhteisiin, elinympäristöön, terveyteen tai työhön (Niskanen & Kari 2018, 7).

Osallisuus voidaan erottaa kolmeen siihen viittaavaan erisisältöiseen käsitteeseen, joita ovat osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen. Edellä mainitut käsitteet ovat sidoksissa toisiinsa, mutta niissä on sisällöllisiä eroja. (Närhi, Kokkonen & Matthies 2014, 232.) Tony Boothin mukaan osallisuudella tarkoitetaan yhteiseen toimintaan sitoutumista ja osallistujien kokemusta hyväksytyksi ja osalliseksi tulemisesta. Osallisuus sisältää mukanaolon, yhteistyön ja aktiivisen sitoutumisen oppimisen. (Viitala 2018, 62.) Osallistumisessa on kyse vapaaehtoisesta ja omakohtaisesta halusta osallistua, kun taas osallistamisella tarkoitetaan päättäjien pyrkimystä saada kansalaisia osallistumaan ja siihen kuuluu ajatus kansalaisesta passiivisena osallistujana. Osallistamisella voidaan saavuttaa osallistuminen ja osallisuus, mutta tätä ei voida pitää itsestäänselvyytenä. (Närhi ym. 2014, 233.) Opinnäytetyössämme tarkastelemme osallisuutta yksilön ja yhteisön kokemuksena kuulluksi ja osalliseksi tulemisen näkökulmasta.

Osallisuudessa on viime kädessä kysymys syvällisestä, ihmisen identiteetin kokemuksesta tai jäsenyyden tunteesta yhteisössä ja mahdollisuudesta olla rakentavasti mukana yhteisöllisessä prosessissa (Kaskela & Kekkonen 2011, 25).

4.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

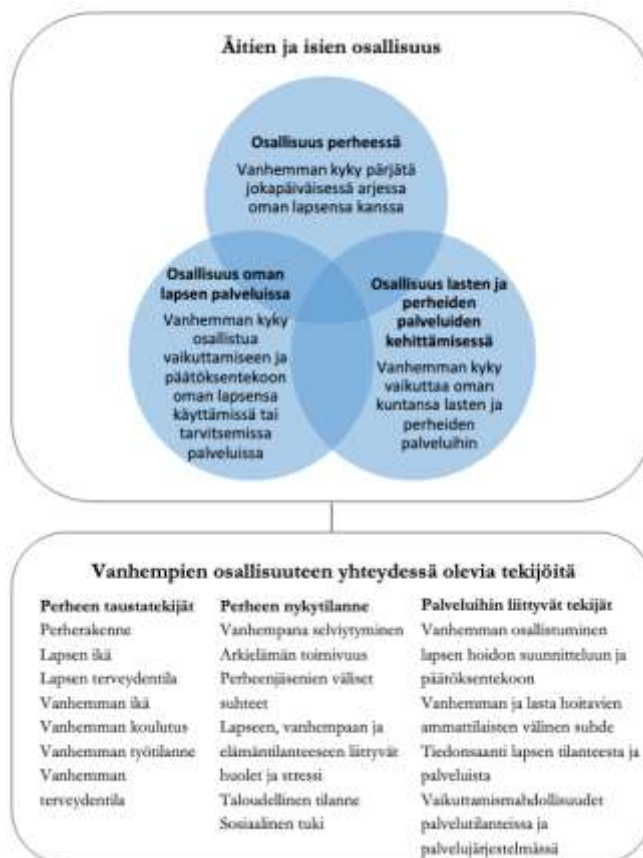
Varhaiskasvatuksen ajankohtaisissa keskusteluissa ja tutkimuksissa on noussut esiin lasten ja vanhempien osallisuuden toteutuminen. Varhaiskasvatuksessa vanhempien kanssa toteutettava yhteistyö mahdollistaa vanhempien osallistumisen käytännössä. (Kyrönlampi & Karikoski 2017, 96.) Päiväkodin johtajien mukaan vanhempien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet varhaiskasvatuksessa vuonna 2015 uudistuneen varhaiskasvatuksen lainsäädännön avulla. Suurin muutos on tapahtunut varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Myös henkilöstö kertoo vanhempien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantuneen aiempaan verrattuna. Vanhempien osallisuuden edistämisen lähtökohtana on uusien toimintatapojen kehittäminen,

mutta monissa vastauksissa ilmenee, että vanhemmille osallisuuden lisääntyminen ei kuitenkaan konkretisoidu käytännössä. (Puroila & Kinnunen 2017, 51.)

Vanhempien osallisuudella tarkoitetaan vanhemman uskoa siitä, että hän pystyy pitämään huolta lapsestaan. Osallisuus käsittää vanhemman tietoisuuden ja todellisen ymmärryksen perheen tilanteesta. Vanhempien osallisuus pitää myös sisällään vanhemman kyvyn tiedostaa ja hyödyntää voimavaroja perheen hyvinvoinnin lisäämiseksi, johon kuuluu vanhemman intensiivinen tiedonhankinta ja kyky ammentaa perheen hyvinvointia lisääviä toimintatapoja. Vanhempien osallisuuden ansiosta perhe kykenee kohtaamaan muutoksia. Se myös mahdollistaa vaikeammissakin tilanteissa ja vastoinkäymisissä perheen hyvinvoinnin ja tämän myötä lapselle positiiviset kasvuolosuhteet. Vanhemman tulisi tulla toimeen epävarmuuden kanssa, joka liittyy hänen vanhemmuuteensa ja vähentää siihen liittyviä epäolennaisia pelkoja. Vanhemman osallisuutta on esitelty prosessina, jossa vanhemman negatiiviset tuntemukset synnyttävät hänessä päätöksen siitä, että hän selviää vaikeista tilanteista ja pystyy suuntamaan voimavaransa tulevaisuuteen. (Vuorenmaa 2016, 23–24.)

Lapsen asioiden käsittelyssä vanhemman osallisuudella tarkoitetaan vanhemman osallistumista ja vaikuttamista silloin, kun tehdään lapsen liittyviä päätöksiä. Vanhemmalla tulisi olla lapsen asioissa tietoisuutta omista oikeuksista ja vastuustansa, sekä asiantuntijuudestaan. Vanhemman tulisi hankkia itsenäisesti lapselle palveluita, sekä ottaa vastuuta ja ratkoa pulmia yhteistyössä työntekijöiden kanssa. Vanhemman tehtävänä on myös puhua lapsensa puolesta sekä osallistua hänen hoitonsa suunnitteluun, toteutukseen ja päätöksentekoon. (Vuorenmaa 2016, 24–25.)

Maaret Vuorenmaa teki tutkimuksen vanhempien osallisuudesta perheissä, lasten palveluissa ja osallisuuden tukena olevista tekijöistä. Maaret Vuorenmaan (2016, 37) mukaan aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien osallisuuden vaikuttaa monia taustatekijöitä, perheen nykytilanne sekä palveluihin liittyvät tekijät (ks. Kuvio 1).

Kuvio 1. Vanhempien osallisuuden osa-alueet ja osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät (Vuorenmaa 2016, 37).

4.2.1 Vanhempien osallisuutta tukevat tekijät

Yhteistyön ja osallisuuden vahvistamisen keskiössä on vanhempien vastuu omasta perheestään ja heidän lastaan koskevista päätöksistä, joissa he ovat osallisina. Perheiden täytyy saada tarvittavaa tukea, tietoa ja erilaisia vaihtoehtoja päätöksen tekemisen tueksi. Palvelutarjoajan täytyy kunnioittaa perheiden arvoja ja tehdä tiivistä yhteistyötä perheen tueksi. Osallisuuden toteuttaminen tarkoittaa arkisia asioita, mutta se edellyttää silti työtä. Vanhemmille tuleekin tarjota tilaisuuksia osallistua. (Lamminen 2018, 4.)

Vanhempien osallistuminen toimintaan lisääntyy, kun annetaan tilaa heidän ohjattomalle ja oma-aloitteiselle tekemiselle, keskustelulle ja jakamiselle. Kertaluontoisista tapahtumista pyritään merkittäviin kohtaamisiin ja lapsen päivähoitopolun kestävyteen. (Kaskela & Kekkonen 2011, 26.) Lisäksi tarvitaan tietoa vanhempien

aktiiviseen osallistumiseen vaikuttavista tekijöistä ja keinoista, joilla voidaan edistää vanhempien osallisuutta. Vanhempien ajatuksien esille tuominen saattaisi tuoda ilmi keinoja, joilla voidaan parantaa vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. (Metsola 2016, 62–63.)

Osallisuutta voidaan pitää voimavarana perheiden kanssa työskenneltäessä. Vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus vaikuttaa ja osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Toimipaikan tulee myös säännöllisesti järjestää lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen osallistumismahdollisuuksia varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (L 13.7.2018/540, 4 luku, 20 §.) Vanhempia voidaan osallistaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun esimerkiksi kyselyjen avulla tai pyytämällä vanhemmilta ideoita toimintaan sähköpostitse. Vanhempia ja heidän lastaan voidaan pyytää suunnittelemaan päivä varhaiskasvatukseen. Vanhemmille voidaan muun muassa järjestää suunnittelu- ja arviointitilaisuuksia. Lisäksi heitä voidaan osallistaa toiminnan toteutukseen esimerkiksi pyytämällä vanhempia esittelemään omaa ammattiaan tai toimittamaan materiaaleja lasten käyttöön. Varhaiskasvatuksen toimintaa vanhemmat voivat arvioida niin ikään kyselyn muodossa tai pikapalautteella hyymiöiden avulla. (Lamminen 2018, 16–19.) Lapsen arki varhaiskasvatuksessa voidaan tehdä vanhemmille näkyväksi esimerkiksi pedagogisen dokumentoinnin keinoin, lähettämällä vanhemmille lapsestaan valokuvia kesken päivän tai videoimalla (mts. 11).

Tanneraho (2014, 60) on selvittänyt vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Hänen tutkimustehtävänään oli tuoda esiin varhaiskasvatuksen kontekstissa vanhempien osallisuutta edistäviä ja lisääviä tekijöitä sekä estäviä ja haasteita tuovia tekijöitä. Tutkimus kohdistui yhteen varhaiskasvatussyksikköön. Varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuuden ilmeneminen ja sen rakentuminen kyettiin tiivistämään kuuteen työtapaan tai sitä ohjaavaan arvoon, jotka kasvatushenkilöstö nosti esiin. Näitä olivat yhteistyö, vuorovaikutus, luottamus, kunnioitus, suvaitsevaisuus ja vanhempien auttaminen.

Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja heidän osallisuuttaan korostetaan varhaiskasvatusta ja esiopetusta ohjaavissa asiakirjoissa. Vanhempien osallisuuden onnistumiseen tarvitaan kasvatushenkilöstöltä vuorovaikutustaitoja, jotta vanhemmat tulisivat kohdatuksi kunnioittavasti ja että, yhteistyö olisi molemmille osapuolille

antoisaa ja rikasta. Kunnioitus vanhempia kohtaan ja vuorovaikutus vanhempien kanssa korostuivat tutkimuksen tuloksissa selkeästi. Tässä painottuivat päivittäiset kohtaamiset. Kohtaamiset olivat usein nopeaa kuulumisten vaihtoa lapsen päivästä. Ne pitivät kuitenkin aktiivisesti yhteistyötä ja kommunikaatiota yllä. Osallisuutta tukevat vuorovaikutus ja kunnioitus painottuivat erityisesti varhaiskasvatuskeskusteluissa. Kasvatushenkilöstö korosti näiden kahden elementin tukevan varhaiskasvatuskeskusteluja. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että suomalaisessa varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuus painottuu eniten henkilöstön ja vanhempien välisissä varhaiskasvatus ja opetussuunnitelma keskusteluissa. Tuloksien mukaan vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatukseen tuki parhaiten varhaiskasvatuskeskustelut. (Tanneraho 2014, 61.)

Henkilöstön tulee mahdollistaa myös lapsen varhaiskasvatusta ja yksikön tai lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoimintaan liittyvät keskustelut perheittäin ja yhdessä toisien vanhempien kanssa (Kaskela & Kekkonen 2011, 25). Vanhempien kanssa käytyjä keskusteluja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta voidaan hyödyntää tarjoamalla vanhemmille tilaisuutta omien ajatusten kertomiselle ja kuulluksi tulemiselle. Vanhempien ideoita ja toiveita on mahdollista huomioida myös esimerkiksi toiveiden puun ja toivepussin avulla. Ne tuovat näkyväksi vanhempien ajatukset toiminnan suhteen. Kuulumisten ja ajatusten vaihtoon kannattaa varata riittävästi aikaa hakutilanteessa. (Lamminen 2018, 6–7.) Vetelin kunnassa huoltajille laaditun kyselyn mukaan vanhempien mielestä huoltajien osallisuus toteutuisi parhaiten vaihtamalla kuulumisia päivittäin, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen yhteydessä ja yhteisissä tapahtumissa, kuten esimerkiksi retkissä, juhlissa ja talloissa (Huoltajien kysely, [viitattu 16.2.2020]). Vanhempien ja perheiden yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa vanhempainillat, erilaiset juhlat ja retket sekä teemapäivät (Lamminen 2018, 13–15).

Tiedottamistavoista kannattaa sopia yhdessä vanhempien kanssa. Tiedottamiseen täytyy osallistua molemmat osapuolet, sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön että vanhempien. Erilaisia tiedottamistapoja on hyvin monenlaisia, kuten esimerkiksi puhelut, tekstiviestit, sähköposti, liitu- tai valkotaulu ja tiedotteet. (Lamminen 2018, 8–9.)

4.2.2 Vanhempien osallisuuden toteutumisen haasteet

Vennisen ym. (2011, 37) tutkimuksessa vanhempien ja henkilökunnan mukaan lasten vanhempien osallisuuden haasteina nousi esiin päiväkodin kasvatustyön reunaehdot, henkilökuntaan liittyvät näkemykset, vanhempiin liittyvät näkemykset sekä kohtaaminen vanhempien ja henkilökunnan välillä. Tutkimuksessa ilmeni, että vanhempien ja henkilökunnan mielestä lähes puolet haasteista koskivat vanhempiin liittyviä näkemyksiä. Vanhemmat ja henkilökunta olivat tutkimuksessa nostaneet esille vanhempien puutteellisen tietämyksen päiväkodin toiminnasta ja uskalluksen puutteen kertoa omista näkemyksistään. Tutkimuksessa tuli esiin myös vanhempien rajallinen jaksaminen sekä osallisuutta tukevan toimintatavan puuttuminen ja epäonnistunut tiedonkulku lasten vanhempien ja henkilökunnan välillä. Halmen, Perälän ja Kansten (2015, 27) mukaan varhaiskasvatuksessa on merkityksellistä tiedottaminen sekä kuulluksi tuleminen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien järjestäminen. Osallisuuden vahvistamisen edellytyksenä pidetäänkin siis toimivaa yhteistyötä, perhelähtöistä työskentelyä sekä lasten ja perheiden osallistumisen edistämistä.

Vanhempien osallisuuden haasteena varhaiskasvatuksessa saattaa olla myös päiväkodin rutinoituneet käytännöt ja vanhempien aktiivisuuden niukkuus. Tästä syystä on tärkeä pohtia asiaa yhdessä vanhempien kanssa ja ottaa huomioon heidän erilaiset tapansa keskustella. Osallisuutta voidaankin siis ylläpitää eri tavoin tieto- ja viestintäteknologiaa käyttämällä. (Ahonen 2017, 126.) Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua esimerkiksi vanhempaintoimikuntaan, kasvatustalutuihin ja vanhempainiltoihin, sekä juhlien ja tapahtumien organisoimiseen päivähoiton toiminnassa (Kaskela & Kekkonen 2011, 26). Kaikki vanhemmat ei välttämättä halua ilmaista itseään ryhmätilanteissa. Tällöin voidaan vaihtoehtoisesti kerätä nimettömästi tietoa esimerkiksi eteisessä olevaan kysymyslaatikkoon. Vanhemmille tulisi mahdollistaa asioista puhuminen entistä avoimemmin, eikä osallisuuden esteenä voi olla sosiaalinen paine. (Ahonen 2017, 126.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyömme lähtökohdista ja sille asetetuista tavoitteista. Tavoitteisiin sisältyvät esimerkiksi tutkimuskysymykset, joihin opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan. Lisäksi luvussa kuvataan lyhyesti tutkimusprosessin etenemistä prosessin aloittamisesta aineistonkeruuseen ja sen litterointiin sekä analysointiin saakka. Luvussa tullaan käsittelemään myös tapaustutkimuksen käyttämistä tutkimusstrategiana, valittuja aineistonkeruumenetelmiä ja aineiston analysointia. Luvun viimeinen osio kattaa tähän opinnäytetyöhön liittyvät kysymykset luotettavuudesta ja eettisyydestä.

5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä pääkaupunkiseudulla sijaitsevan varhaiskasvatusyksikön kanssa. Kyseisessä varhaiskasvatusyksikössä on reilu 100 lasta, iältään 1–6-vuotiaita. Varhaiskasvatusyksikkö hyötyy opinnäytetyöstämme saamalla uutta ja laadukasta tietoa osallisuudesta vanhempien näkökulmasta. Yksikössä haetaan vielä toimivia käytäntöjä, jotka edesauttavat yhteistyötä vanhempien ja henkilöstön välillä sekä vanhempien osallistumista lastensa pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempien kokemuksia kasvatusyhteistyöstä ja heidän osallisuudestaan. Opinnäytetyössämme tutkimme vanhempien osallisuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä lastensa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa varhaiskasvatusyksikössä. Lisäksi selvitimme, onko vanhemmilla kehittämis ehdotuksia kasvatusyhteistyön ja heidän osallisuutensa parantamiseksi. Opinnäytetyömme tutkimus toteutettiin kahdessa vaiheessa. Opinnäytetyömme tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutimme kyselyn, jonka tuloksien pohjalta suoritimme haastattelun. Tarkoituksena oli kerätä tietoa, jonka pohjalta varhaiskasvatusyksikkö voi kehittää lasten vanhempien osallisuutta ja kasvatusyhteistyötä entistä toimivammaksi.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset olivat:

1. Miten kasvatusyhteistyö varhaiskasvatustyössä toteutuu vanhempien näkökulmasta?
2. Miten vanhemmat kokevat osallisuutensa toteutuvan varhaiskasvatustyössä?
  - a) Mitkä tekijät tukevat ja kannustavat vanhempien osallisuutta?
  - b) Mitkä tekijät heikentävät ja rajoittavat vanhempien osallisuutta?
3. Miten vanhempien mielestä kasvatusyhteistyötä ja vanhempien osallisuutta voitaisiin edistää?

5.2 Tutkimusprosessin kulku

Aloitimme opinnäytetyön alustavan suunnitelman työstämisen syyskuun puolessa välissä 2019. Aloitimme suunnitelman kirjoittamisen jo syksyllä koska ajankohta suunnitelman laatimiselle oli meille molemmille sopiva ja muut opinnot mahdollistivat opinnäytetyöprosessin aloittamisen. Esitimme lokakuun lopussa opinnäytetyön suunnitelman, jonka jälkeen aloitimme opinnäytetyön teoreettisen puolen työstämisen. Teoreettisen puolen työllistyvyys yllätti meidät ja käytimme siihen enemmän aikaa, kuin olimme alun perin suunnitelleet.

Aloitimme opinnäytetyömme tutkimuksen toteuttamisen helmikuussa 2020. Toteutimme opinnäytetyömme tutkimuksen kaksivaiheisena. Ensimmäiseen vaiheeseen sisältyi kysely ja toiseen haastattelu. Kyselyyn ja haastatteluun vastaaminen edellytti tutkittavan suostumusta tutkimukseen osallistumisesta. Haastatteluun osallistuva tutkittava täytti erillisen suostumuslomakkeen (ks. Liite 1). Kyselyn alussa vastaajan tuli antaa suostumus aineiston käyttöön. Alustavasti oli tarkoitus toteuttaa haastattelu ryhmähaastatteluna, mutta maailmalla ja Suomessa vallitsevan Covid-19-pandemiasta johtuvan poikkeustilanteen vuoksi päätimme toteuttaa aineistonkeruun puhelimitse puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Verkkokysely lähetettiin maaliskuussa 2020 päiväkodin lasten vanhemmille. Vastausaikaa kyselyssä oli yhteensä kaksi viikkoa. Kysely lähetettiin uudelleen huhtikuun lopulla, jotta saisimme enemmän aineistoa. Kyselyyn vastanneiden vanhempien kokonaismäärä oli

lopulta 27. Kyselyn päättyessä aloitimme vastauksien analysoinnin ja haastattelurungon suunnittelun. Puolistrukturoituun teemahaastatteluun suostui osallistumaan yksi vanhempi. Toteutimme haastattelun puhelimitse toukokuussa 2020. Kesä- ja heinäkuun aikana litteroimme ja analysoimme haastattelun.

5.3 Tutkimusstrategiana tapaustutkimus

Toteutimme opinnäytetyömme tapaustutkimuksena. Päätimme opinnäytetyösämme hyödyntää tapaustutkimusta, koska monimenetelmällisyys kuulosti mielestämme mielenkiintoiselta ja halusimme toteuttaa tutkimuksen kaksivaiheisena. Tapaustutkimuksella tarkoitetaan tutkimusstrategiaa, jolla tutkitaan yhtä ilmiötä, muutamia kohteita tai ilmiökokonaisuutta syvällisesti (Jyväskylän yliopisto 2015). Tapaustutkimuksen kohteena on ilmiön nykytilanne, sillä tutkimusta ei voida tehdä aiemmin tapahtuneiden ilmiöiden perusteella. Tapaustutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu kuitenkin jo tapahtuneista ilmiöistä ja niistä kirjoitetuista dokumenteista. Tutkimus tehdään luonnollisessa ympäristössään ja siinä käytetään erilaisia tietolähteitä. (Kananen 2013, 54.)

Tapaustutkimus mahdollistaa syvällisen ja kokonaisvaltaisen tutkimuksen. Tapaustutkimus on laajempi kuin kvalitatiivinen tutkimus ja siinä voidaan käyttää myös kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä. Tutkimuskohde keskittyy usein yhteen ilmiöön. Tutkimuksessa pyritään tutustumaan kohteeseen mahdollisimman syvällisesti ja antamaan ilmiöstä hyvä kuvaus. Tapauksen valinta voi merkitä harkinnanvaraista otantaa. Tutkimustulokset pätevät ainoastaan tutkitun tapauksen kohdalla, minkä vuoksi näitä ei pystytä yleistämään. (Kananen 2013, 28.)

Tapaustutkimukselle luonteenomaista on varsinaisen metodin ja menetelmien puuttuminen. Tapaustutkimus voi koostua sekä kvalitatiivisesta että kvantitatiivisesta aineistonkeruu- ja analyysimenetelmistä. (Kananen 2013, 9.) Menetelmävalintoja ei siis rajoita tapaustutkimuksen tekeminen, sillä käytössä on niin kvalitatiivisen kuin kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmät (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a). Tutkimuksessa voidaan käyttää aineistonkeruumenetelminä esimerkiksi teemahaastattelua, kirjallisia lähteitä, muistioita, raportteja ja havainnointia (Kananen 2013, 31).

Tapaustutkimuksen ja kvalitatiivisen tutkimuksen eroa on joskus vaikea havaita. Tapaustutkimus eroaa kvalitatiivisesta tutkimuksesta ennen kaikkea sillä, että tapaustutkimuksen ongelma ei pystytä ratkaisemaan yhdellä menetelmällä niin kuin kvalitatiivisen tutkimuksen kohdalla. Tapaustutkimuksen aineistonkeruussa ja -analyysissä tarvitaan siis ongelman ratkaisemiseen useita menetelmiä. Molemmilla tutkimusmenetelmillä tavoitellaan syvällistä tietoa ja ymmärrystä ilmiöstä, mutta vain tapaustutkimuksella pyritään saamaan ilmiöstä holistinen kuva. (Kananen 2013, 56–57.)

5.4 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyömme tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan vanhempien kokemuksia heidän osallisuutensa toteutumisesta varhaiskasvatusyksikössä. Kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytetään kyselyä. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa tutkimuksessa osallistuneiden lasten vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia aiheestamme. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on ominaista suuri vastaajien määrä. Tutkimuksen suuri otos symbolisoi vastaajien keskimääräistä mielipidettä, asennetta tai kokemusta selvitettävästä asiasta. (Vilkkä 2007, 17.) Kyselyn tavoitteena oli saada vanhemmilta mahdollisimman laajasti tietoa kasvatusyhteistyöstä ja heidän osallisuutensa toteutumisesta varhaiskasvatusyksikössä. Kysely toteutettiin Webropol-työkalua hyödyntäen (ks. Liite 2).

Kyselyn hyötynä pidetään mahdollisuutta kerätä laaja tutkimusaineisto. Tutkimukseen voidaan saada kyselyn avulla osallistumaan monia ihmisiä ja kysyä heiltä erilaisia asioita. Kysely on menetelmänä tehokas, sillä sen avulla tutkija voi säästää aikaa ja vaivaa. Huolellisesti tehty kyselylomake mahdollistaa aineiston nopean käsittelyn tallennettuun muotoon ja analysoinnin. Tutkimuksessa voidaan arvioida suhteellisen tarkasti myös kyselyn aikataulu ja siihen liittyvät kustannukset. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 195.) Opinnäytetyömme kysely toteutettiin kokonaistutkimuksena, koska tarkoituksena oli osallistaa varhaiskasvatusyksikön kaikkia lasten vanhempia.

Kyselytutkimuksesta löytyy myös heikkouksia. Kyselyn heikkoutena pidetään aineiston pinnallisuutta ja tutkimuksien vaatimattomuutta. Lisäksi kyselyn haittapuolena on epävarmuus siitä, kuinka tarkasti ja rehellisesti vastaajat ovat vastanneet kysymyksiin. Epäselvyys kyselyn vastausvaihtoehtojen onnistumisesta vastaajien näkökulmasta voidaan nähdä heikkoutena, sillä väärinymmärryksiä on haastavaa kontrolloida. Kyselytutkimuksen heikkoutena pidetään myös hyvän lomakkeen tekemisen vaatimaa aikaa. Lisäksi tutkijalta edellytetään kaikenlaista tietoa ja taitoa. Kyselyä toteuttaessa ei voida tietää, kuinka hyvin vastaajat ovat perehtyneet tutkittavaan asiaan. (Hirsjärvi ym. 2018, 195.)

Kyselylomaketta laatiessa tulisi ottaa huomioon lomakkeen selkeys. Kysymykset tulisivat olla yksiselitteisiä ja tarkoittaa sisällöltään kaikille vastaajille samaa. Käyttämällä rajattuja kysymyksiä tulkintavaralle ei jää tilaa. Kysymyksiä ymmärrettävyyden kannalta on parempi käyttää lyhyitä kysymyksiä ja kysyä yksi asiasisältö kerrallaan. Vastausvaihtoehtoja pohdittaessa on hyvä huomioida ”ei mielipidettä” -vastausvaihtoehto. Kokonaisuuden kannalta on tärkeää pohtia lomakkeessa olevien kysymysten määrää ja järjestystä. Kyselylomakkeessa tulee kiinnittää huomiota myös sanavalintaan ja niiden käyttöön. Kyselyssä ei tulisi olla johdattelevia kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2018, 202–203.) Kyselyssämme korvasimme vastausvaihtoehdon ”ei mielipidettä” vaihtoehtoilla ”en osaa sanoa” ja ”neutraali.”

Kaikkia vastauksia ei saada lähes koskaan jokaiselta kyselyyn vastaajalta. Tutkimuksen katoon vaikuttaa eniten tutkimuksen aihe ja sen mielenkiintoisuus. Tutkimuksen katoa voidaan vähentää esimerkiksi muokkaamalla tutkimuksen kysymyksiä siten, että ne olisivat vastaajalle mahdollisimman mielekkäitä ja tarpeeksi konkreettisia. Lisäksi katoa voidaan pienentää aineistonkeruun ammattimaisella otteella. Lomakkeesta tulee muodostaa ymmärrettävä kokonaisuus. (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 139–140.) Näkisimme, että edellä mainittujen syiden lisäksi vastauksien määrään voi vaikuttaa myös odottamattomat yhteiskunnalliset ja globaalit poikkeustilanteet, joihin tutkijat eivät pysty aina ennakkoon valmistautumaan ja varautumaan, kuten tämän tutkimuksen kohdalla kävi.

Opinnäytetyömme tutkimuksen toisessa vaiheessa tavoitteena oli syventää kyselystä saatua tietoa haastattelujen avulla. Tiedustelimme mahdollisten haastatelta-

vien halukkuutta osallistua puhelimella toteutettavaan haastatteluun ensin saatekirjeellä, jossa kerroimme haastattelun tarkoituksesta ja tavoitteesta tarkemmin. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. (ks. Liite 3.) Hirsjärvi ja Hurme (2008, 65) kertovat, että joidenkin kirjoittajien, kuten Dreverin, mukaan puhelinhaastattelu on hyvä vaihtoehto puolistrukturoitujen haastattelujen toteuttamiselle. Puolistrukturoidusta haastattelusta puhuttaessa monet kirjoittajat mieltävät sen lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimuodoksi. Puolistrukturoidusta haastattelusta ei olekaan mitään yhtä määritelmää. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47.) Eskolan ja Suorannan (1998, 87) mukaan puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset haastateltaville ovat samat.

Puolistrukturoidusta haastattelusta voidaan myös joskus käyttää käytännössä teemahaastattelu-nimitystä esimerkiksi siinä tapauksessa, jos tietyistä teemoista esitetään tarkkoja kysymyksiä, mutta kaikkien haastateltavien kanssa ei käytetä välttämättä samoja kysymyksiä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b). Haastattelukysymyksemme perustuivat aiemmin toteutettuun kyselyyn tuloksiin. Rakensimme haastattelurungon niin, että sisällytimme alkuun kysymyksiä, joihin oli mielestämme helpompi vastata. Hyvän tutkimuksen teemahaastattelussa käsiteltyjen aihepiirien tulisi muodostua omasta ideoinnista, aihepiirin tuntemuksesta ja aikaisemmista tutkimuksista sekä teorioiden hyödyntämisestä (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 41).

Haastattelurunko oli jaettu kahteen osioon, kuten kyselykin: yhteistyöhön ja osallisuuteen. Haastattelu eteni ensin yhdestä taustakysymyksestä yhteistyöosuuteen. Viimeiseksi haastattelussa käsiteltiin osallisuutta. Puolistrukturoidussa haastattelussa eteneminen tapahtuu niin, että samat tai lähestulkoon samat kysymykset esitetään haastateltaville samassa järjestyksessä. Kuitenkin puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten järjestystä on mahdollista muuttaa joidenkin määritelmien mukaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

5.5 Tutkimusaineiston analysointi

Kanasen (2013, 133) mukaan analyysimenetelmät määrittävät, mitä tiedonkeruumenetelmiä käytetään kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Analysoimme kvantitatiivisen tutkimuksen eli kyselyn vastauksia kuvioiden ja taulukoiden avulla. Webropol -

ohjelma muodostaa automaattisesti kyselyn päättyessä raportin ja tekee vastauksista yhteenvetoja. Siirsimme Webropolissa olevan raportin Wordiin ja laadimme tämän pohjalta kuvioita ja taulukoita opinnäytetyöhömmе. Hyödynsimme Wordia taulukoiden ja kuvioiden tekemisessä, jotta niistä tulisi mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä.

Käytimme kvalitatiivisen tutkimuksen eli puolistrukturoidun haastattelun analysoinnissa teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Ensin tapaustutkimuksen kvalitatiivinen aineiston asiasisältö puretaan. Tämän jälkeen tutkija yhdistää ne uudelleen hänen oman näkemyksensä mukaiseksi ja antaa ilmiöstä hyvän kuvan. Asiasisältö eli segmentti sisältää yhden asian tai muuttujan, joka luokitellaan. Luokat voi numeroida tai nimetä asian mukaan. Alustavan koodauksen jälkeen segmenttejä on mahdollista yhdistää seuraavalla tasolla siten, että yhden käsitteen alle kirjoitetaan samaa tarkoittavat asiat. Tällä tavalla voidaan tehdä aineistosta tulkinta, joka on tutkimusongelman tarpeen mukainen. (Kananen 2013, 103–104.) Eritoten kvalitatiivisen tutkimusaineiston tulkinnassa tutkija pyrkii onnistuneisiin tulkintoihin. Tulkinta voi kuitenkin olla erilainen samastakin haastattelutekstistä, riippuen siitä, mitä asioita tekstistä haetaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 151.)

Aloitimme laadullisen aineiston analysoinnin haastattelun litteroimisella. Webropolilla toteutetun kyselylomakkeen avoimien kysymysten vastaukset olivat valmiiksi tekstimuodossa. Tekstimuodossa olevan aineiston olimme jakaneet teorialähtöisesti kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja kehittämisehdotuksiin, mikä ohjasi teemoittelua. Nämä asiat muodostivat yläluokat analysoinnissa. Tämän jälkeen koodasimme väreillä kaikki tekstimuodossa olevat aineistot siten, että samaa asiaa tarkoittavat asiasisällöt merkittiin yhtenäisillä väreillä. Alaluokaksi muodostui esimerkiksi haku- ja tuontitilanteet.

5.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kylmän ja Juvakan (2007, 143) mukaan tutkijalla on mittava vastuu tutkimuksesta, koska tutkimuksen vaikutukset voivat kantaa kauas tulevaisuuteen ja koskettaa monia ihmisiä. Opinnäytetyömme alkuvaiheessa laadimme yhteistyötahomme kanssa

asianmukaiset sopimukset, jossa sovimme yhdessä opinnäytetyömme keskeisimmistä asioista. Toimme ilmi huoltajille osoitetuissa kyselyn saatekirjeessä ja haastattelun suostumuslomakkeessa (ks. Liite 1) sekä tutkimuksen tietosuojaselosteessa tutkimukseen liittyviä eettisiä seikkoja.

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet varmistavat, että tutkittavia kunnioitetaan eikä tutkittaville aiheudu tutkimukseen osallistumisesta haittaa. Tutkittavien itsemääräämisoikeuden huomiointi tutkimusta tehtäessä on tärkeää. Lisäksi kulttuuriperintöä ja luonnon monimuotoisuutta kohtaan on suhtauduttava arvostavasti. Tutkimusta tehtäessä on arvostettava tutkittaville kuuluvia oikeuksia. Tärkeimpiin eettisiin periaatteisiin lukeutuu tietoon perustuva suostumus tutkimukseen osallistumisesta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–8.) Opinnäytetyössämme tutkimuskohteenamme ovat lasten vanhemmat, aikuiset ihmiset, joilla on täysi päätäntävalta. Varhaiskasvatusyksikössä olevien lasten vanhemmille teettämämme kyselyyn vastaaminen ja haastatteluun osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Kerroimme vanhemmille osoitetussa saatekirjeessä, että haastatteluun osallistumisesta ilmoittaminen ei ole sitovaa. Vanhemmat olivat siis tietoisia siitä, että heillä oli mahdollisuus perua haastattelu vielä myöhemmässäkin vaiheessa. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonymisti Webropolissa. Yhteistyötahomme jakoi kyselymme julkisen internetlinkin vastaajille.

Opinnäytetyöprosessin aikana on mielestämme tärkeää noudattaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Kun tutkimus suoritetaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, tieteellinen tutkimus on eettisesti luotettava ja hyväksyttävä sekä sen tulokset uskottavia. Yhtenä lähtökohtana hyvässä tieteellisessä käytännössä tutkimusetiikan näkökulmasta toimivat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyötä tehtäessä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä arvioitaessa tutkimusta ja niiden tuloksia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tutkijoina pyrimme olemaan objektiivisiä ja kriittisiä. Objektiivisyys merkitsee tutkijan pyrkimystä antaa niin totuudenmukainen ja informatiivinen kuvaus tutkimuskohteesta kuin mahdollista. Oikean tietoon pyrkivän tutkimuksen täytyy rakentua tutkijan ja kohteen väliseen keskusteluun, jonka kautta tutkimuskohteella aukeaa mahdollisuus vaikuttaa tuloksien muodostumiseen. Tutkijan tehtävänä on käyttää me-

netelmiä niin, että virheet minimoidaan. Havaintojen ja kokeiden tulee olla intersubjektiiivisesti todettavissa, eikä ne voi perustua tutkijan odotuksien, mieltymyksien sekä omakohtaisen kokemuksen pohjalta. (Karjalainen ym. 2002, 37.)

Tutkimuksen keskeisenä osana on luotettavuustarkastelut (Metsämuuronen 2000, 50). Luotettavuuden arvioimisella on tärkeä rooli tieteellisessä tutkimuksessa, sillä tutkimuksen tulisi pyrkiä täyttämään sille asetetut tietyt normit ja arvot. Hirsjärven ja Hurmen (2008, 184–185) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen laatua voidaan ennalta tavoitella hyvän haastattelurungon avulla. Hyödyksi on myös etukäteen teemojen syventämisen ja mahdollisten lisäkysymysmuotojen pohtiminen. Teknisen välineistön huolehtimisella voidaan lisätä tutkimuksen laatua haastatteluvaiheen aikana. Haastatteluaineiston laatu vaikuttaa luotettavuuteen.

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa keskeisiä käsitteitä ovat reliabiliteetti ja validiteetti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c). Validiteettia ja reliabiliteettia voidaan tarkastella yleisesti kahdesta eri näkökulmasta (Hiltunen 2009). Reliabiliteetti kuvasta tutkimuksen toistettavuutta ja mikäli mittari on reliaabeli, tutkimuksen vastaukset olisivat eri kerralla mitattaessa jokseenkin samalaisia. Reliaabeliuuden arvioiminen on melko haasteellista, sillä vanhempien näkemykset ja kokemukset voivat vaihdella eri olosuhteissa. Lisäksi osallisuuden kokeminen on sidonnainen ajankohtaan eikä välttämättä ole pysyvä kokemus. Validiteetissa keskeisintä on se, että mitataanko sitä, mitä on tarkoitus mitata (Metsämuuronen 2000, 50). Tutkimuksemme validiteetti näyttäytyy siten, että tutkimustuloksista selviää se, mitä oli alun perin tarkoitus selvittää. Tutkimusmenetelmän valinnassa pyrimme siihen, että saavutamme tutkimuksen tavoitteen eli miten kasvatusyhteistyö ja vanhempien osallisuus toteutuvat varhaiskasvatusyksikössä vanhempien näkökulmasta.

6 TULOKSET

Tämä luku sisältää opinnäytetyömme tutkimuksen tuloksia. Tulokset on jaoteltu kolmeen osaan: Kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja vanhemmilta tulleisiin kehittämissuhteisiin. Tuloksien havainnollistamisessa on hyödynnetty kattavasti erilaisia kuvioita ja taulukoita.

Kyselyn vastaajista 26 % oli isiä ja 74 % äitejä. Valtaosalla eli 93 %:lla vastaajista oli päivähoidossa yksi lapsi, loppuilla vastaajista oli kaksi lasta. Kaikkien kyselyyn vastaajien kotikielenä oli suomi. Alla olevissa taulukoissa ja kuvioissa n merkitsee vastaajien määrää.

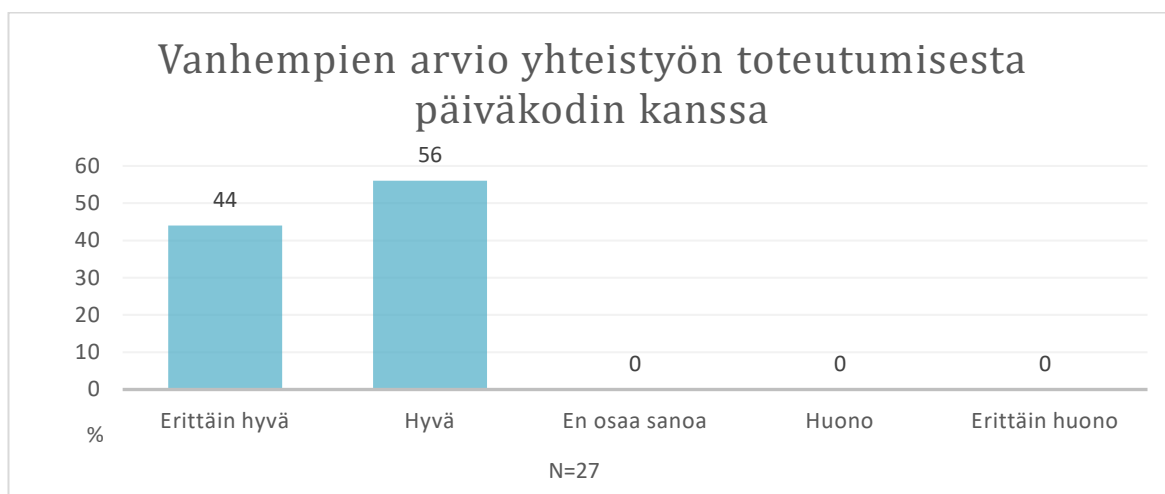
6.1 Kasvatusyhteistyö

Kysyimme lasten vanhemmilta kokemuksia heidän osallistumisestaan erilaisissa siirtymissä varhaiskasvatuksessa (ks. Taulukko 1). Suurin osa eli 81 % vanhemmista kokee olleensa aktiivisesti mukana lapsensa varhaiskasvatuksen aloituksessa ja 19 % kokee olleensa mukana jonkin verran. Päivähoitopaikan vaihtaminen jakautuu vastauksien perusteella kahteen. Vanhemmista 48 % kokee olleensa mukana lapsensa päivähoitopaikan vaihtamisessa aktiivisesti mukana ja saman verran vanhempia ei koe lainkaan olevansa mukana. Vanhemmista 4 % kokee olleensa jonkin verran mukana lapsensa hoitopaikan vaihtamisessa. Yli puolet eli 55 % vanhemmista ei ole ollut mukana ryhmän vaihtamisessa, vanhemmista 27 % on jonkin verran ollut mukana ja 18 % kokee olleensa aktiivisesti mukana lapsensa ryhmän vaihtamisessa. Vastaajista 52 % on ollut mukana lapsensa esiopetukseen siirtymisessä, josta 30 % on ollut aktiivisesti mukana ja 22 % jonkin verran mukana.

Taulukko 1. Vanhempien kokemukset heidän osallistumisestaan erilaisissa siirrymissä varhaiskasvatuksessa.

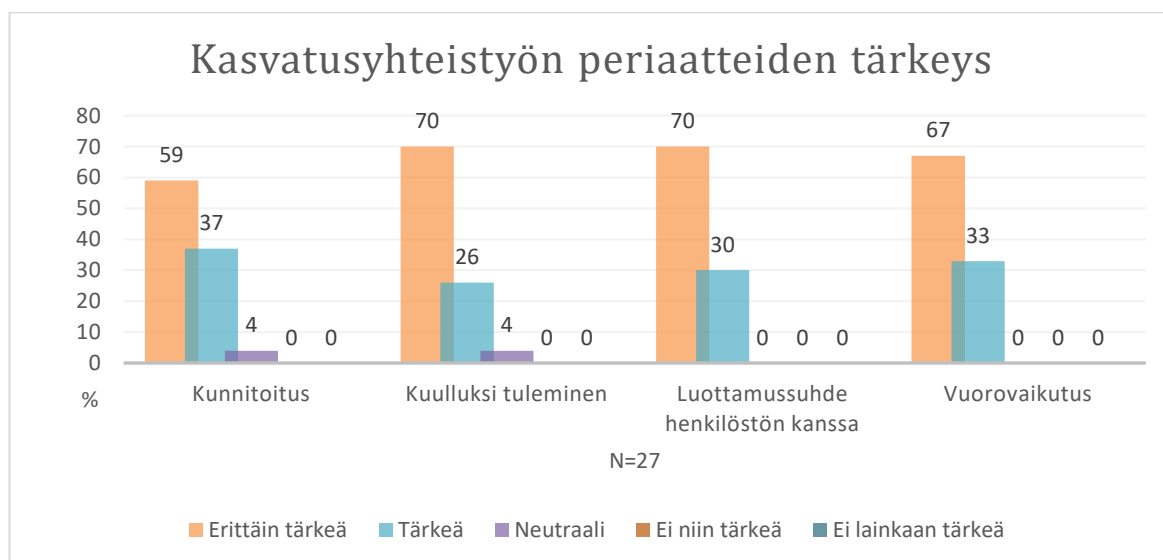
	Olen ollut aktiivisesti mukana	Olen ollut mukana jonkin verran	En ole ollut mukana
<i>Varhaiskasvatuksen aloittaminen n=27</i>	81 %	19 %	0 %
<i>Päivähoitopaikan vaihtaminen n=23</i>	48 %	4 %	48 %
<i>Ryhmän vaihtaminen n=22</i>	18 %	27 %	55 %
<i>Esiopetukseen siirtyminen n=23</i>	30 %	22 %	48 %

Seuraavaksi vanhemmat arvioivat yhteistyön toteutumista päiväkodin kanssa (ks. Kuvio 2). Vastauksista ilmeni, että vanhemmat kokevat yhteistyön toteutuvan joko erittäin hyvin tai hyvin. Vanhemmista 44 % oli sitä mieltä, että yhteistyö päiväkodin kanssa toteutuu tällä hetkellä erittäin hyvin ja 56 %:n mielestä yhteistyö toteutuu hyvin.

Kuvio 2. Vanhempien arvio yhteistyön toteutumisesta.

Selvitimme myös vanhempien mielipiteitä kasvatusyhteistyön periaatteiden tärkeydestä (ks. Kuvio 3). Vastauksista ilmeni, että enemmistö (70 %) vanhemmista piti tärkeimpänä kuulluksi tulemista ja luottamussuhdetta henkilöstön kanssa. Vanhemmista 67 % pitivät erittäin tärkeänä vuorovaikutusta ja 59 % kunnioitusta. Vanhemmista 37 % pitivät tärkeänä kunnioitusta, 33 % vuorovaikutusta, 30 % luottamussuhdetta henkilöstön kanssa ja 26 % kuulluksi tulemista. Vastaa- jista 4 % suhtautuvat kunnioituksen ja kuulluksi tulemisen tärkeyteen neutraalisti. Pyysimme myös vanhempia arvioimaan, miten kasvatusyhteistyön periaatteet toteutuvat heidän mielestään päiväkodissa. Vastauksista ilmeni, että edellä mainitut periaatteet toteutuvat päiväkodissa joko erittäin hyvin (33 %) tai hyvin (67 %).

Kuvio 3. Kasvatusyhteistyön periaatteiden tärkeys vanhempien näkökulmasta.

Kyselyssä pyysimme vanhempia arvioimaan vanhempien ja päiväkodin henkilöstön väliseen yhteistyöhön liittyviä väitteitä (ks. Taulukko 2 ja 3). Vanhemmista 55 % oli täysin samaa mieltä ja 41 % samaa mieltä siitä, että he sitoutuvat lapsensa varhaiskasvatukseen keskusteluilla, tapaamisilla ja päivittäisien kuulumisien vaihtamisella. Vanhemmista 4 % ei osannut kertoa mielipidettään. Seuraavaksi pyysimme vanhempia arvioimaan päiväkodin henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta keskusteluihin. Vanhemmista 29 % oli täysin samaa mieltä ja yli puolet eli 67 % samaa mieltä väitteen kanssa. Vanhemmista 4 % oli eri mieltä. Tämän jälkeen kysyimme vanhemmilta, että kokevatko he olevansa osa yhteisöä varhaiskasvatusyksikössä. Vastaa- jista täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 16 % ja joka toinen (50 %) samaa mieltä. Vastaa- jista 15 % ilmaisi olevansa eri mieltä. Kysymykseen vastanneista 19

% ei osannut kertoa mielipidettään kyseiseen väitteeseen liittyen. Pyysimme vanhempia myös arvioimaan, että vallitseeko heidän ja päiväkodin henkilöstön välillä molemminpuolinen kunnioitus, tasavertainen vuorovaikutus ja keskinäinen luottamussuhde. Reilu puolet (52 %) vanhemmista vastasi olevansa samaa mieltä väitteen kanssa ja 37 % täysin samaa mieltä. 4 % vanhemmista oli eri mieltä väitteen kanssa ja 7 % vanhemmista ei osannut kertoa mielipidettään.

Taulukko 2. Väitteitä vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisen yhteistyön toteutumisesta.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En osaa sanoa	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
<i>Sitoudun lapseni varhaiskasvatukseen keskusteluilla, tapaamisilla ja päivittäisien kuulumisien vaihtamisella. n=27</i>	55 %	41 %	4 %	0 %	0 %
<i>Päiväkodin henkilöstö on aktiivinen ja aloitteellinen keskusteluun. n=27</i>	29 %	67 %	0 %	4 %	0 %
<i>Koen olevani osa yhteisöä varhaiskasvatyksyksikössä. n= 26</i>	16 %	50 %	19 %	15 %	0 %
<i>Koen, että minun ja henkilöstön välillä vallitsee molemminpuolinen kunnioitus, tasavertainen vuorovaikutus ja keskinäinen luottamussuhde. n=27</i>	37 %	52 %	7 %	4 %	0 %

Esitimme väitteen, jonka mukaan päiväkodin henkilöstö kohtaa vanhemmat kunnioittavasti ja ovat läsnä erilaisissa tilanteissa. Suurin osa vastaajista oli väitteen kanssa joko täysin sama mieltä (29 %) tai samaa mieltä (67 %). Vanhemmista 4 % oli väitteen kanssa eri mieltä. Seuraavana väitteenä oli, että vanhemmat ovat kiinnostuneita osallistumaan päiväkodissa järjestettävään toimintaan. Vastauksista ilmeni, että noin kolmasosa (34 %) vanhemmista oli täysin samaa ja reilu puolet (58 %) vanhemmista samaa mieltä väitteen kanssa. Vanhemmista 8 % ei osannut sanoa mielipidettään. Tämän jälkeen pyysimme vanhempia arvioimaan väitettä, jonka mukaan heillä on ollut mahdollisuus keskustella henkilöstön kanssa omista kasvatustarvoistaan, kasvatuskäsityksistään ja kasvatusmenetelmistään. Väitteen kanssa

täysin samaa mieltä oli 11 % vanhemmista ja samaa mieltä 63 %. Lähes joka viides (19 %) vanhempi oli väitteen kanssa eri mieltä. Vanhemmista 4 % ei osannut sanoa mielipidettään tähän väitteeseen. Viimeisenä väitteenä oli, että vanhempien mielipiteitä kuunnellaan ja huomioidaan. Yhteensä 92 % oli täysin samaa tai samaa mieltä asiasta. Vanhemmista 4 % ei osannut ilmaista mielipidettään ja loput 4 % oli eri mieltä väitteen kanssa.

Taulukko 3. Väitteitä vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisen yhteistyön toteutumisesta.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En osaa sanoa	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
<i>Henkilöstö kohtaa minut kunnioittavasti ja ovat tilanteissa läsnä. n=27</i>	29 %	67 %	0 %	4 %	0 %
<i>Osallistun mielelläni päiväkodissa järjestettävään toimintaan. n=26</i>	34 %	58 %	8 %	0 %	0 %
<i>Minulla on ollut mahdollisuus keskustella omista kasvatusarvoistani, kasvatuskäsityksistäni ja kasvatusten menetelmistäni henkilöstön kanssa. n=27</i>	11 %	63 %	7 %	19 %	0 %
<i>Mielipiteitäni kuunnellaan ja huomioidaan. n=27</i>	26 %	66 %	4 %	4 %	0 %

Seuraavaksi pyysimme vanhempia arvioimaan, että saavatko he riittävästi tietoa päiväkodin henkilöstöltä lapsensa varhaiskasvatuksesta. Tiedonsaannin riittävyttä pyysimme arvioimaan yhdestä viiteen liukukytkimen avulla. Kyselyssämme ykkösellä tarkoitetaan riittävää tiedonsaantia ja vitosella tiedon riittämättömyyttä. Kysymykseen vastasi 26 vanhempaa. Vastauksista selvisi, että 38 % vanhemmista valitsi liukukytkimen arvoksi ykkösen ja 54 % vanhemmista kakkosen. Vanhemmista 4 % valitsi liukukytkimen arvon lukumääräksi nelosen ja 4 % valitsi vitosen.

Tiedustelimme vanhemmilta erilaisien tiedotustapojen toimivuutta kodin ja varhaiskasvatuksen välillä (ks. Taulukko 4). Vastauksista selvisi, että sähköpostia pidetään

ylivoimaisesti toimivimpana tiedotustapana. Vanhemmista 89 % piti sähköpostia toimivana tiedotustapana ja 11 % vanhemmista kohtalaisesti toimivana. Vanhemmista 96 % pitivät haku- ja tuontitilanteessa keskustelemista joko toimivana tai kohtalaisesti toimivana tiedotustapana. Vanhemmista 4 % on sitä mieltä, että haku- ja tuontitilanteessa keskusteleminen ei toimi. Vanhemmista 88 % piti tekstiviestiä joko toimivana tai kohtalaisesti toimivana tiedotustapana. Vanhemmista 12 % ei pitänyt tekstiviestiä toimivana tiedotustapana. Vastaajista 63 % piti tiedotuslappujen tai postereiden kautta tapahtuvaa tiedotustapaa kohtalaisesti toimivana. Sama näkemys oli myös verkossa tapahtuvasta tiedottamisesta yli puolen vastaajan (52 %) mielestä. Kysyimme lisäksi toimivimpaa tiedotustapaa vielä erillisessä kysymyksessä, johon vastasi 27 vanhempaa. Sähköpostin toimivuus tiedotustapana erottui tässäkin kysymyksessä, sillä 63 % nosti sen toimivimmaksi.

Taulukko 4. Erilaisten tiedotustapojen toimivuus kodin ja varhaiskasvatuksen välillä.

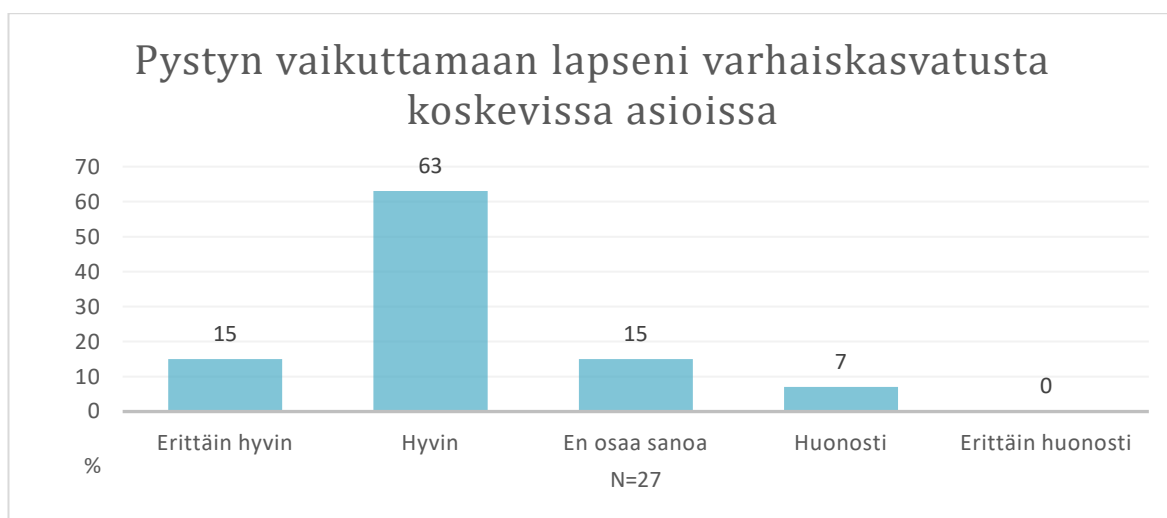
	Toimii	Toimii kohtalaisesti	Ei toimi
<i>Tekstiviesti n=26</i>	73 %	15 %	12 %
<i>Sähköposti n=27</i>	89 %	11 %	0 %
<i>Haku- ja tuontitilanteessa keskusteleminen n=27</i>	67 %	29 %	4 %
<i>Tiedotuslaput/posterit päiväkodin käytävällä tai ovissa n=27</i>	26 %	63 %	11 %
<i>Verkossa tapahtuva tiedottaminen (esimerkiksi päiväkodin omalla sivulla, Instagramissa ja Facebookissa) n=27</i>	26 %	52 %	22 %

Seuraavaksi kysyimme vanhemmilta, että kokevatko he yhteistyön toimivan päiväkodin henkilöstön kanssa erittäin hyvin, hyvin, kohtalaisesti, huonosti tai erittäin huonosti. Vanhemmista 96 % koki, että yhteistyö toimii päiväkodin henkilöstön kanssa yleensä erittäin hyvin (48 %) tai hyvin (48 %). Vastaajista 4 % oli sitä mieltä, että yhteistyö henkilöstön kanssa toimii kohtalaisesti. Kaikki kyselyyn osallistujat (n=27) vastasivat tähän kysymykseen.

6.2 Vanhempien osallisuus

Pyysimme vanhempia arvioimaan, että miten he kokevat tulleensa kuulluksi lapsensa varhaiskasvatusta koskevissa asioissa. Vastauksista selvisi, että enemmistö (96 %) kokee tulleensa kuulluksi erittäin hyvin tai hyvin. Tähän kysymykseen 4 % vanhemmista ei osannut ilmaista mielipidettään. Kysymykseen vastaajia oli 26. Vanhempien osallisuutta tukeviksi tekijöiksi mainittiin esimerkiksi kasvokkain kohtaamiset, aidosti osallisena oleminen sekä rento ja avoin vuorovaikutussuhde. Vanhempien osallisuutta heikentäviksi tekijöiksi nähtiin esimerkiksi liian kiireelliset kohtaamistilanteet ja stressaantunut henkilökunta.

Kyselyssä vanhemmat saivat tarkastella omia vaikutusmahdollisuuksiaan lapsensa varhaiskasvatusta koskevissa asioissa (ks. Kuvio 4). Vastauksista selvisi, että 15 % vanhemmista piti vaikutusmahdollisuuksiaan erittäin hyvänä ja 63 % hyvänä. Noin joka seitsemäs (15 %) vanhemmista ei osannut kertoa mielipidettään. Vanhemmista 7 % koki vaikutusmahdollisuutensa vähäiseksi.

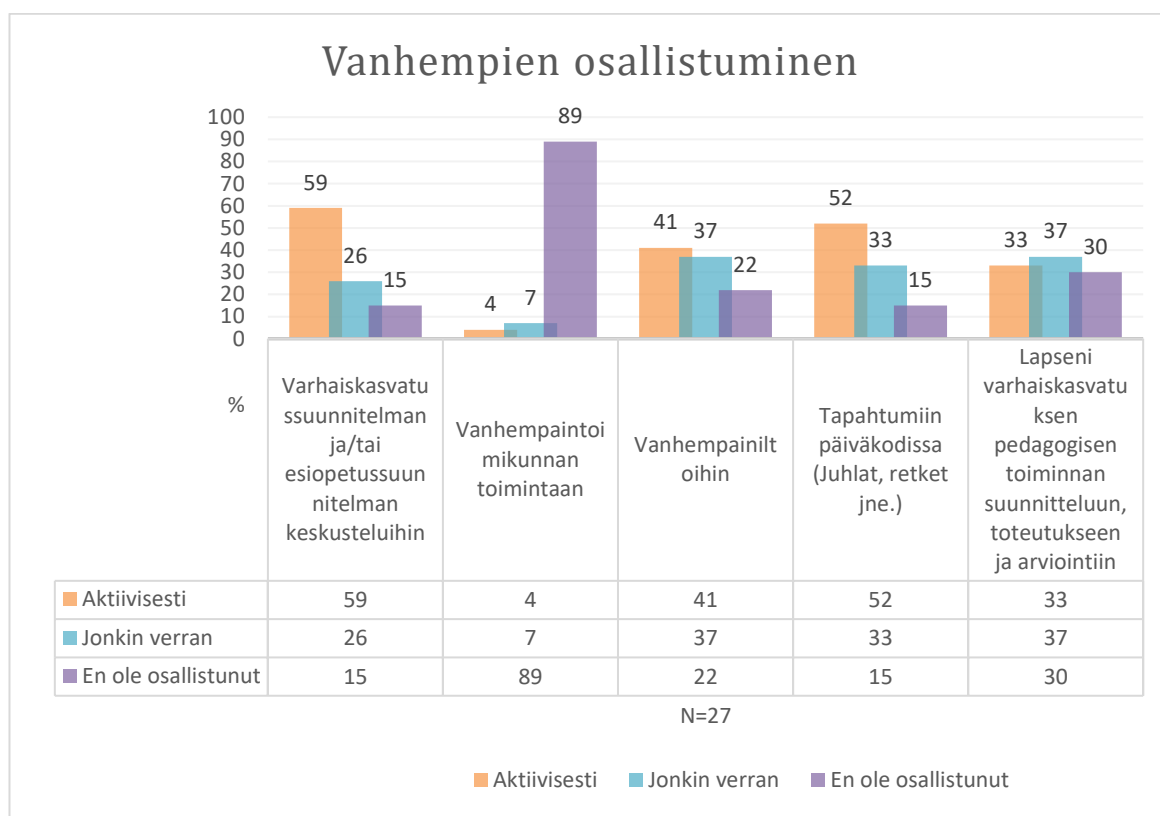

Kuvio 4. Vanhempien kokemus heidän vaikutusmahdollisuuksistaan lapsensa varhaiskasvatusta koskien.

Seuraavaksi kysyimme vanhemmilta, miten he ovat osallistuneet lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman ja/tai esiopetussuunnitelman keskusteluihin, vanhempaintoimikunnan toimintaan, vanhempainiltoihin, tapahtumiin päiväkodissa sekä pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (ks. Kuvio 5). Vastauksista selvisi, että suurin osa (85 %) vanhemmista on ollut joko aktiivisesti tai jonkin verran

mukana lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman ja/tai esiopetussuunnitelman keskusteluissa. Vanhemmista 89 % ei ole ollut mukana vanhempaintoimikunnan toiminnassa. Vanhemmista lähes neljä viidesosaa (78 %) on osallistunut joko aktiivisesti tai jonkin verran vanhempainiltoihin. Aikaisempi tiedottaminen vanhempainiltojen ajankohdasta ja alkamisajan vaihtelu voisi mahdollistaa paremmin siihen osallistumisen.

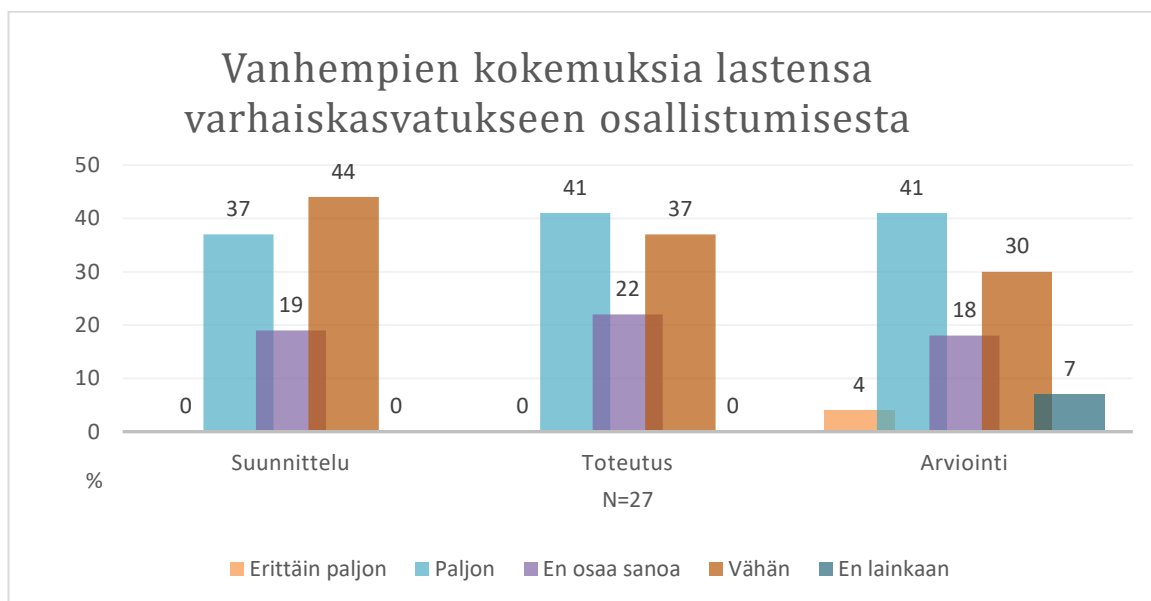
Vanhemmista 85 % on osallistunut tapahtumiin päiväkodissa joko aktiivisesti tai jonkin verran. Vastauksista selvisi, että joka kolmas (33 %) vanhemmista on ollut aktiivisesti ja 37 % jonkin verran mukana lapsensa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Lähes joka kolmas (30 %) vanhemmista ei ole osallistunut lapsensa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Kuvio 5. Vanhempien osallistuminen.

Kartoitimme vanhemmilta, että miten he kokevat osallistuvansa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (ks. Kuvio 6). Lapsensa var-

haiskasvatuksen suunnitteluun koki osallistuvansa paljon 37 % vanhemmista ja toteutukseen 41 % vanhemmista. Lapsensa varhaiskasvatukseen suunnitteluun koki osallistuvansa vähäisesti 44 % vanhemmista ja toteutukseen 37 % vanhemmista. Vastauksista selvisi, että 45 % vanhemmista koki osallistuvansa lapsensa varhaiskasvatukseen arviointiin erittäin paljon tai paljon. Vanhemmista 30 % eli lähes joka kolmas koki osallistuvansa vähäisesti lapsensa varhaiskasvatukseen arviointiin. Vastauksista 7 % koki, ettei osallistunut arviointiin lainkaan.

Kuvio 6. Vanhempien kokemuksia lastensa varhaiskasvatukseen osallistumisesta.

6.3 Vanhempien kehittämissuhteita kasvatusyhteistyöhön ja osallisuuteen

Kyselyssä ja puolistrukturoidussa teemahaastattelussa vanhemmat toivat esiin kehittämissuhteita ja -ideoita kasvatusyhteistyön ja osallisuuden toteutumisen edistämiseksi (ks. Kuvio 7). Vastauksista selvisi, että vanhemmat toivoivat esimerkiksi lomakyselyiden sähköistämistä. Kokemuksien perusteella paperiset viestit sisätiloissa voivat jäädä helposti huomioimatta.

Vanhempien kehittämissuhteista nousi keskusteluun avoimen vuorovaikutuksen merkitys henkilöstön ja vanhempien välillä. Vanhemmat halusivat myös, että henkilöstön ja vanhempien väliset lasta koskevat keskustelut ja ristiriitatilanteet käytä-

siin läpi henkilökohtaisesti asianomaisten kesken. Ristiriitatilanteet toivotaan selvitetävän mahdollisimman pian. Vanhemmat toivoivat myös, että varhaiskasvatustyöryhmien eri ryhmien välillä tehtäisiin tiiviimmin yhteistyötä. Tiivis ryhmien keskinäinen yhteistyö on koettu positiiviseksi asiaksi lasta ajatellen.

Vastaajat ehdottivat, että vanhempien asiantuntemusta omasta lapsestaan hyödynnettäisiin lastensa varhaiskasvatuksessa paremmin. Vanhemmat toivoivat, että heidän asiantuntemustaan hyödynnettäisiin lastensa varhaiskasvatuksessa esimerkiksi järjestämällä vanhempien ideointipajan ja toiveohjelmaviikon. Lisäksi vanhemmat ehdottivat, että tapahtumia voitaisiin viettää yhdessä lapsen oman ryhmän kesken. Vanhemmat halusivat osallistua enemmän myös tapahtumien aikana eri toimintaan eikä niinkään olla sivustakatsojina.

Kuvio 7. Vanhempien kehittämisehdotuksia kasvatusyhteistyöhön ja osallisuuteen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Luvussa käsitellään opinnäytetyömme tuloksista tehtyjä johtopäätöksiä. Johtopäätökset ovat jaoteltu tuloksien tavoin kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja vanhempien kehittämissuhteisiin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmat tai muut huoltajat kokevat osallisuutensa toteutumisen kasvatusyhteistyössä varhaiskasvatustyksikössä. Opinnäytetyössämme tutkimme myös vanhempien osallisuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä lastensa varhaiskasvatuksessa. Tavoitteenamme oli tuottaa tietoa, jonka pohjalta varhaiskasvatustyksikkö pystyy kehittämään lasten vanhempien osallisuutta ja kasvatusyhteistyötä entistä paremmaksi. Käsittelemme johtopäätökset tässä luvussa tutkimuskysymyksittäin ja kokosimme tuloksista omin sanoin johtopäätökset.

Kasvatusyhteistyö Tuloksien perusteella voimme todeta, että varhaiskasvatustyksikön lasten vanhemmat kokevat kasvatusyhteistyön toteutuvan pääosin hyvin. Vanhemmat vaikuttavat tyytyväisiltä varhaiskasvatustyksikön kanssa tehtävään kasvatusyhteistyöhön. Varhaiskasvatustyksikön lapsien vanhemmista suurin osa kokee olevansa sitoutunut lapsensa varhaiskasvatukseen. Vanhemmat sitoutuvat mielestään lapsensa varhaiskasvatukseen keskusteluilla, tapaamisilla ja päivittäisillä keskusteluilla. Osa vanhemmista ei koe kuuluvansa varhaiskasvatustyksikön yhteisöön. Tämä voi mahdollisesti johtua siitä, että vanhempi ei ole päässyt verkostoitumaan osallistamalla esimerkiksi yhteisiin tapahtumiin tai vanhempainiltoihin varhaiskasvatustyksikössä.

Vanhemmat pitivät tärkeinä kaikkia kasvatusyhteistyön periaatteita. Tärkeimmäksi periaatteeksi vanhemmat nostivat heidän ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisen luottamussuhteen. Vanhemmat olivat yksimielisiä siitä, että kasvatusyhteistyön kaikki neljä periaatetta toteutuvat hyvin varhaiskasvatustyksikössä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2018, 34) ilmenee, että kasvatusyhteistyötä tukee tasa-arvoinen vuorovaikutus, molemminpuolinen kunnioitus sekä luottamuksen rakentuminen. Tulokset kertovat, että vanhemmat kokevat varhaiskasva-

tuksen henkilöstön aloitteelliseksi ja läsnäoleviksi lasten vanhempien kanssa käytävissä vuorovaikutustilanteissa. Vanhemmat näkevät, että varhaiskasvatuksen henkilöstö kohtaa heidät vuorovaikutuksessa kunnioittavasti, kuuntelee ja huomioi heidän mielipiteitään, sekä antaa tietoa vanhemmille heidän lapsensa varhaiskasvatuksesta. Tuloksien pohjalta voidaan todeta, että kaikilla vanhemmilla ei ole ollut tilaisuutta keskustella kasvatusarvoista, -käsityksistä tai -menetelmistä varhaiskasvatusyksikön henkilöstön kanssa. Tilaisuuden puuttuminen voi johtua esimerkiksi siitä, että lapsen toinen vanhempi on ollut mukana keskusteluissa tai vanhempi ei ole kokenut tarpeelliseksi keskustella kyseisistä aiheista.

Varhaiskasvatusyksikön lasten vanhemmat mieltävät sähköpostin toimivimmaksi tiedotustavaksi kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Lisäksi haku- ja tuontitilanteet koettiin merkityksellisiksi tiedottamisen kannalta. Vähiten toimivin tiedotustapa oli vanhempien mielestä verkossa, kuten sosiaalisessa mediassa, tapahtuva tiedottaminen. Verkossa tapahtuvan tiedottamisen toimivuuteen voi mahdollisesti vaikuttaa varhaiskasvatusyksikön vähäinen tiedottaminen sosiaalisessa mediassa sekä vanhempien aktiivisuus sosiaalisen median käyttämisessä tai sen käyttämättömyys.

Vanhempien osallisuus Lammisen (2018, 4) mukaan osallisuus merkitsee kuuluksi tulemistä ja kuulemistä. Tulokset osoittavat, että enemmistö lasten vanhemmista kokee tulevansa kuulluksi lapsensa varhaiskasvatusta koskevissa asioissa.

Osa varhaiskasvatusyksikön lasten vanhemmista ei koe pystyvänsä vaikuttamaan lapsen varhaiskasvatukseen. Vuorenmaa (2016, 67) toteaa, että vanhempien osallisuuden kokemukseen vaikuttaa riittävä tiedonsaanti sekä vanhempien vaikuttamismahdollisuudet. Vanhempien kokemus vaikuttamattomuudesta voi mielestämme johtua esimerkiksi siitä, että he eivät ole itse päässeet hyödyntämään omaa asiantuntemustaan lapsensa varhaiskasvatusta koskevissa asioissa toisen vanhemman ollessa aktiivisempi kyseisissä asioissa.

Lammisen (2018, 16) mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on luoda edellytyksiä vanhempien osallisuudelle sekä edistää perheiden välistä verkostoitumista ja vuorovaikutusta, sekä vanhempien osallisuuta. Vanhempien vastauksien perusteella voimme yhteenvetona todeta, että vanhempien vaikuttamismahdollisuudet sekä kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen tukevat vanhempien mielestä heidän

osallisuutensa edistymistä varhaiskasvatustyksissä. Vanhemmat kokevat merkitykselliseksi vuorovaikutuksen heidän ja varhaiskasvatuksen välillä. Vuorenmaa (2016, 67) osoittaa tutkimuksessaan, että palveluihin liittyvät tekijät (ks. Kuvio 1) ovat merkityksellisiä vanhempien osallisuuden toteutumisessa.

Tulokset kertovat, että varhaiskasvatustyksien lasten vanhemmista suurin osa ei ole osallistunut aikaisemmin vanhempainneuvoston toimintaan. Vanhempainneuvoston epäsuosion syynä voi mahdollisesti olla kiinnostuksen tai ajan puute vanhempien keskuudessa. Vanhemmat ovat aktiivisimpia osallistumaan varhaiskasvatustyksien tapahtumiin ja varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelman keskusteluihin kuin omaehtoisesti järjestäytymään vanhempainneuvostona. Vanhempainneuvostoihin osallistuminen on tuloksien mukaan vaihtelevaa. Osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä voivat olla muun muassa vuorotyö, lapsen hoidon järjestäminen vanhempainneuvoston ajaksi sekä muut ennalta sovitut menot. Mahdollisesti myös hyvä ja tehokas viestintä voi vähentää vanhempainneuvostoihin osallistumista.

Vanhempien kokemukset lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin osallistumisesta jakavat mielipiteitä. Lapsen varhaiskasvatuksen arviointiin vanhemmat kokevat osallistuvan eniten, kun taas suunnitteluun vähiten. Tuloksista voi päätellä myös, että osalle vanhemmista voi olla epäselvää, mitä lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin osallistumisella tarkoitetaan käytännössä.

Kehittämissuositukset Vanhemmilta löytyi ideoita ja ehdotuksia, joiden avulla voidaan kehittää toimintaa. Tuloksien mukaan kehitettävää vanhempien näkökulmasta löytyy esimerkiksi haku- ja tuontitilanteissa, varhaiskasvatuksen ryhmien välisessä yhteistyössä ja viestintään sisältyvissä asioissa. Tuloksista ilmeni, että vanhemmat kokevat tärkeäksi kasvokkain kohtaamisen ja avoimen keskustelun varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.

Tuloksien perusteella voimme myös päätellä, että vanhemmat ovat halukkaita osallistumaan aktiivisemmin lapsensa varhaiskasvatukseen, esimerkiksi hyödyntämällä omaa asiantuntemustaan lapsestaan. Tästä voimme päätellä, että vanhemmille on tärkeää olla osana lapsensa varhaiskasvatuksen toimintaa ja he haluavat olla te-

kemisissä oman ryhmän lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Lasten vanhemmat ovat myös kiinnostuneita osallistumaan varhaiskasvatustyksikössä järjestettäviin tapahtumiin ja olemaan niissä aktiivisessa roolissa.

8 POHDINTA

Tässä luvussa käsittelemme koko opinnäytetyön prosessin toteutumista omien kokemusiemme perusteella. Lisäksi kerromme, missä prosessin vaiheissa koimme onnistumisia ja haasteita. Pohdimme myös kokemuksiamme työparina työskentelestä ja sitä, kuinka opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää. Lopuksi kartoitamme mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Opinnäytetyömme aihe nousi esiin yhteistyötaholta ensimmäisen työharjoittelun yhteydessä 2019 vuoden keväällä. Vanhempien osallisuus aiheena vaikutti heti erittäin mielenkiintoiselta ja tärkeältä, minkä vuoksi päätimme jo silloin, mistä lähdemme kirjoittamaan opinnäytetyötämme. Lisäksi vanhempien osallisuus aiheena on ajankohtainen. Se on esimerkiksi sisällytetty uuteen varhaiskasvatukseenlakiin, joka on tullut voimaan vaiheittain (Alila 20.9.2016). Vanhempien osallisuuden rinnalle nousi opinnäytetyötä tehtäessä kasvatusyhteistyö. Osallisuus on tärkeä osa kasvatusyhteistyötä, joten halusimme ottaa sen osaksi opinnäytetyötämme.

Työmme alkuvaiheessa pohdimme, että voisimme toteuttaa opinnäytetyömme kaksivaiheisena. Koimme sen hyväksi, sillä tarkoituksenamme oli tuottaa syvällisempää tietoa yhden varhaiskasvatyksikön lasten vanhempien näkemyksistä ja kokemuksista. Careyn (2012, 141) mukaan tapaustutkimuksessa voidaan tutkia ryhmää, joilla on jotain yhteistä, kuten esimerkiksi kokemuksia vanhemmuudesta. Lisäksi hän mainitsee, että tutkimusta voidaan kohdistaa tapaustutkimuksessa myös johonkin tiettyyn sosiaalialan organisaatioon. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda yhteistyötaholle tietoa vanhempien osallisuuden kokemuksista ja näkemyksistä. Lisäksi halusimme opinnäytetyömme avulla tuottaa yhteistyötaholle tietoa, jolla he pystyisivät konkreettisesti kehittämään yhteistyötä vanhempien kanssa ja vanhempien osallisuutta entistä toimivammaksi ja paremmaksi.

Mielestämme opinnäytetyömme suunnitelman esittäminen ja teorian kirjoittaminen sujuivat hyvin. Halusimme keskittyä suunnitelman tekemiseen, sillä tiesimme, että selkeästä suunnitelmasta on hyötyä koko opinnäytetyön prosessin toteuttamisessa. Teoreettisen viitekehyksen jäsentäminen vei enemmän aikaa, mitä olimme alun perin ajatelleet.

Laadimme kyselylomakkeen Webropol-työkalun avulla. Työkalu oli meille entuudestaan tuttu, mutta emme olleet sitä itse aiemmin käyttäneet kyselyn tekemiseen. Työkalun käyttäminen osoittautui mielestämme helpoksi ja vaivattomaksi. Tutkimuksen toteutus jännitti meitä hieman, sillä tiesimme jo tutkimuksen toteutuksen alkuvaiheessa, että maailmalla vallitseva Covid19-pandemia tulee vaikuttamaan jollain tavalla opinnäytetyömme tutkimuksen toteutukseen. Olimme suunnitelleet alustavasti, että haluaisimme toteuttaa opinnäytetyömme tutkimuksen toisen vaiheen ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelu tuntui hyvältä ajatukselta, sillä vanhemmat olisivat pystyneet keskustelemaan keskenään omista näkemyksistään ja kokemuksistaan osallisuuteen ja kasvatusyhteistyöhön liittyen. Toista vaihetta ei ollut kuitenkaan mahdollista toteuttaa ryhmähaastatteluna pandemian leviämisen estämiseksi tehtyjen rajoitteiden vuoksi. Lähdimme pohtimaan muita tutkimuksen toisen vaiheen toteuttamisvaihtoehtoja turvallisuus huomioiden. Lopulta päätimme, että toteutamme tutkimuksen toisen vaiheen puhelimitse puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Valittu haastattelumenetelmä rajasi kuitenkin pois kasvokkaisen vuorovaikutuksen, jolloin haastateltavan ilmeet ja eleet jäivät havaitsematta. Ryhmähaastattelusta luopuminen myös jätti pois haastateltavien välisen vuorovaikutuksen ja yhteisen ymmärryksen luomisen mahdollistamisen prosessin avulla.

Koimme kvalitatiivisen aineiston analysoinnin haasteellisempänä kuin kvantitatiivisen tutkimusaineiston. Kvalitatiivisen aineiston litterointi vei mielestämme paljon aikaa, sillä se vaati tutkijalta paljon tarkkaavaisuutta ja sinnikkyyttä. Opinnäytetyösämme tutkimustuloksien esittäminen ja johtopäätöksien vetäminen olivat vaiheina mielestämme antoisia ja kiinnostavia. Tuloksien esittämisessä kiinnitimme erityistä huomiota esimerkiksi kuvioiden ja taulukoiden väreihin ja niiden selkeään kokonaisuuteen.

Opinnäytetyömme mahdollisia jatkotutkimusaiheita voisi olla se, miten vanhemmat ymmärtävät osallisuuden varhaiskasvatuksessa. Sen tutkiminen voisi tuoda syvällisemmän ymmärryksen vanhempien osallisuuden toteutumisesta ja sen merkityksestä kasvatusyhteistyössä. Opinnäytetyöstämme voi olla hyötyä vastaavanlaisissa tutkimuksissa, jossa tutkitaan vanhempien omia kokemuksia ja näkemyksiä. Vastaavissa tutkimuksissa voidaan käyttää esimerkiksi laatimaamme kyselyä. Opinnäytetyössä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa henkilöstön ja

yksikön toimintatapojen kehittämässä. Varhaiskasvatussyksiköllä on tällöin mahdollisuus lähteä työstämään opinnäytetyössä ilmenneitä kehittämissuhteita. Mielestämme varhaiskasvatussyksikön olisi hyvä suorittaa samankaltainen tutkimus tulevaisuudessa, jotta voidaan havaita, mihin suuntaan toiminta on näillä mittareilla kehittynyt. Tällä tutkimuksesta saatava hyöty pystytään maksimoimaan ja varmistamaan oikean suuntaisen kehityksen.

Koemme, että vanhempien osallisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksessa tulee aiheena olemaan esillä jatkossakin sekä siihen tullaan kiinnittämään tulevaisuudessa yhä enemmän huomiota. Vuoden 2040 tulevaisuuden kuvien mukaan yhteisöllisyys tulee kasvamaan arjessa. Tällä hetkellä nähdäänkin, että tulevaisuudessa vanhempien rooli varhaiskasvatuksessa on kasvanut entisestään ja he ovat enemmän mukana arjessa. Tulevaisuuden kuvissa vanhemmat tai muut lapselle tärkeät aikuiset voivat tulla ennen päivän alkamista lapsensa kanssa esimerkiksi aamupalalle varhaiskasvatuksessa olevaan kahvilaan. Lisäksi vanhempien ajatellaan osallistuvan yhdessä henkilöstön kanssa päiväkodin toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun aktiivisesti. (Jokinen & Nieminen 2019, 26, 28.)

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan mielestämme opettavainen, tutkimuksen aikana ilmenneiden haasteiden vuoksi. Haasteiden syy oli mielestämme kuitenkin niin yllättävä, että niin suuriin muutoksiin varautuminen ennalta ei ollut tullut mieleemme. Uskomme, että 2020 kevään ja alkukesän aikana vallitsevalla Covid19-pandemialla oli joitakin vaikutuksia opinnäytetyömme tutkimukseen. Pandemia vaikutti mielestämme ainakin osittain tutkimuksemme kyselyyn vastaajien ja haastatteluun osallistujien määrään sekä tutkimuksen kestoan. Jos haastateltavia olisi ollut enemmän, olisimme saaneet mahdollisesti entistä syvällisempää tietoa aiheestamme. Mielestämme saavutimme opinnäytetyölle asetetut tavoitteet varsin onnistuneesti muuttuneista olosuhteista huolimatta. Haastattelujen vähäisyyden vuoksi jälkikäteen pohdimme, että olisimme voineet sisällyttää kyselyyn myös vanhempien osallisuutta tukevia ja rajoittavia tekijöitä käsitteleviä kysymyksiä. Täten olisimme saaneet kattavampia tuloksia näihin alatutkimuskysymyksiin.

Täydensimme mielestämme toisiamme työpareina. Työpareina pyrimme olemaan kannustavia, luotettavia ja reiluja. Pidimme molemmat parempana vaihtoehtona tehdä opinnäytetyö yhdessä parityönä kuin yksin. Parityönä tehdyn opinnäytetyön

etuina pidimme esimerkiksi sitä, että ajatuksia ja mielipiteitä oli helppoa vaihtaa toisen kanssa. Yhdessä työskentely sujui mielestämme hyvin koko prosessin ajan.

LÄHTEET

Ahonen, L. & Roos, P. 2019. Iloa ja oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Nokia: Kasvusto.

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahonen, L. 2018. Vasun käyttöopas. 3. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alila, K. 20.9.2020. Uusi varhaiskasvatuslaki. [Verkojulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavana: https://www.avi.fi/documents/10191/7119891/1_Alila_OKM_AVI_Joensuu_20092016.pdf/d591619f-92a3-4324-9efb-d0673c08f0bb

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.

Carey, M. 2012. Qualitative Research Skills for Social Work – Theory and Practice. [Verkkokirja]. Farnham: Routledge. [Viitattu 26.9.2020] Saatavana EBSCOhost-palvelusta. Vaatii käyttöoikeuden.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. p. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa: R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus, 27–50.

Hakyemez-Paul, S. 2019. Parental involvement in early childhood education: Turkish and Finnish context. [Verkojulkaisu]. Turku: Turun yliopisto. Kasvatustiede. Väitösk. [Viitattu 17.2.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7737-6>

Halme, N., Perälä, M-L. & Kanste, O. 2015. Tutkimus: Tuen tarve, osallisuus ja yhteistoiminta varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa. [Verkkolehtiartikkeli]. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti 25 (2), 15–29. [Viitattu: 7.1.2020]. Saatavana: https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2017/05/Bulletin-2_2015_Halme-ym.pdf

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hiltunen, L. 18.2.2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. [Verkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto. [Viitattu 14.7.2020]. Saatavana: http://www.mit.jyu.fi/OPE/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. 22. p. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. & Fonsén, E. 2016. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 3. päivitetty p., 314–329.
- Hujala, E., Valpas, A., Roos, P. & Vlasov, J. 2016. The success story of Finnish early childhood education. 2. p. Nokia: Vertikal Oy.
- Huoltajien kysely. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Peda.net: Vetelin kunta. [Viitattu 16.2.2020]. Saatavana: <https://peda.net/veteli/varhaiskasvatus/vasu-2017/huoltajien-kysely2/nimetön-ca68>
- Jokinen, L. & Nieminen, A. 2019. Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuvat 2040: Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan tulevaisuustyön raportti. [Verkkajulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:30. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavana: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161799/OKM_2019_30_Varhaiskasvatuksen_tulevaisuuskuvat_2040.pdf
- Jyväskylän Yliopisto. 2015. Tapaustutkimus. [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Koppa. [Viitattu 24.2.2020]. Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>
- Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI). 2019. Varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit. [Verkkajulkaisu]. Tiivistelmät 13:2019. [Viitattu 26.1.2020]. Saatavana: https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_T1319.pdf
- Karikoski, H & Tiilikka, A. 2016. Eheä kasvunpolku – Haaste yhteistyölle. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. päivitetty p. Jyväskylä: PS-kustannus, 78–93.
- Karjalainen, Launis, Pelkonen & Pietarinen. 2002. Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. 6. p. Helsinki: Stakes.
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena: Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. [Verkkajulkaisu]. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). Väitösk. [Viitattu 25.1.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085123>
- Kekkonen, M., Lehti, K. & Tirkkonen, J. (toim.) 2017. Dialogisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: T. Haapsalo, H. Petäjä, P. Vuorelma-Glad, M. Sandén, H. Pulkkinen & I. Tahvanainen. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy, 62–73.

- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kyrönlampi, T. & Karikoski, H. 2017. Osallisuus esiopetuksessa on vanhemman oikeus. [Verkkolehtiartikkeli]. *Kasvatus & Aika* 11(3), 96–99. [Viitattu 14.2.2020]. Saatavana: <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68728/30172>
- L 13.7.2018/540. Varhaiskasvatustutkimuslaki.
- Lamminen, S. 2018. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa – Vinkkivihko. [Verkkolehtiartikkeli]. Satakunnan ammattikorkeakoulu: Sosiaalialan koulutusohjelma. Ylempi AMK, Opinnäytetyö. [Viitattu 16.2.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201804194971>
- Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. [Verkkolehtiartikkeli]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 16.2.2020]. Saatavana: https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600
- Metsola, J. 2016. Vanhempien osallisuus haasteena ja mahdollisuutena – varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmia vanhempien osallisuuteen. [Verkkolehtiartikkeli]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Erityispedagogiikan Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 15.2.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201605092459>
- Metsämuuronen, J. 2000. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Metodologia -sarja 1. Helsinki: Methelp.
- Niskanen, T. & Kari, O. 2018. Kasvun ja osallisuuden edistäminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthies, A-L. 2014. Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. [Verkkolehtiartikkeli]. *Janus* 22 (3), 227–244. [Viitattu 16.2.2020]. Saatavana: <https://journal.fi/janus/article/view/51212/15670>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 21.6.2017. Varhaiskasvatuksen siirtymiä selvitettiin OECD-maissa. 21.6.2017. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.2.2020]. Saatavana: https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/varhaiskasvatuksen-siirtymia-selvitettiin-oecd-maissa
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Yhteisöllisyys. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 24.1.2020]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>
- Puroila, A-M & Kinnunen, S. 2017. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. [Verkkolehtiartikkeli]. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 78/2017. Valtioneuvoston kanslia. [Viitattu 18.2.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-487-0>

- Rantala, A. & Uotinen S. 2018. Varhaiskasvattajan ja perheen yhteistyön merkitys: Yhteistyön merkitys. Teoksessa: P. Pihlaja & R. Viitala (toim.) Varhaiskerityskasvatus. Jyväskylä: PS-Kustannus, 130–135.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Tapaustutkimus. [Verkkojulkaisu]. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. [Viitattu 24.2.2020]. Saatavana: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_5.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. [Verkkojulkaisu]. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. [Viitattu 2.7.2020]. Saatavana: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. [Verkkojulkaisu]. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. [Viitattu 2.7.2020]. Saatavana: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html
- Salminen, E. & Tynninen, K. 2011. Omaha-ohjauksen päiväkodissa: Omaha-ohjauksen pedagogisena työmenetelmänä. Vantaa: Pedatieto Oy.
- Tanneraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin Yliopisto. Käytätymistieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 17.2.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201505191009>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 1.11.2019. Osallisuus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 20.1.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 16.7.2020]. Saatavana: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 1.10.2019]. Saatavana: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 2.1.2020]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?”: Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Soccan työpapereita 2011:2.

- Viitala, R. 2018. Inklusio ja inklusiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa: P. Pihlaja & R. Viitala (toim.) Varhaiserityskasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja Mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. [Verkojulkaisu]. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Viitattu 22.1.2020]. Saatavana: https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_vaka_laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset.pdf
- Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. [Verkojulkaisu]. Tampere: Tampereen Yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Väitösk. [Viitattu 13.1.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0019-7>

LIITTEET

Liite 1. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Liite 2. Webropol-kyselylomake

Liite 3. Puolistrukturoitu teemahaastattelurunko

Liite 1. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: Vanhempien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön toteutuminen varhaiskasvatuksessa

Tutkimuksen toteuttaja:
Opinnäytetyön ohjaaja:

Minua [tutkittavan nimi] on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempien kokemuksia ja mielipiteitä kasvatusyhteistyöstä ja vanhempien osallisuudesta. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia vanhempien osallisuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä lapsensa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa varhaiskasvatyksyksikössä. Lisäksi kartoitetaan vanhempien kehittämisehdotuksia kasvatusyhteistyön ja heidän osallisuutensa parantamiseksi.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

_____

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Liite 2. Webropol-kyselylomake

Kysely vanhemmille

1. Vastaamalla tähän kyselyyn annan suostumuksen aineiston käyttöön ja ymmärrän, että osallistuminen on vapaaehtoista.

Suostun

2. Sukupuoleni

Mies

Nainen

Muu

3. Kotikieleni

suomi

ruotsi

englanti

jokin muu

4. Minulla on päivähoitossa

1 lapsi

2 lasta

3 lasta

4 lasta

YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSEN KANSSA

6. Olen ollut mukana seuraavissa vaiheissa lapseni päivähoitoa koskien

	Olen ollut aktiivisesti mukana	Olen ollut jonkin verran mukana	En ole ollut mukana
Varhaiskasvatuksen aloittaminen	☐	☐	☐
Päivähoitopaikan vaihtaminen	☐	☐	☐
Ryhmän vaihtaminen	☐	☐	☐
Esiopetukseen siirtyminen	☐	☐	☐

7. Koen yhteistyön päiväkodin kanssa tällä hetkellä

- Erittäin hyväksi
 Hyväksi
 En osaa sanoa
 Huonoksi
 Erittäin huonoksi

8. Alla on lueteltu vanhempien ja henkilöstön välisen kasvatusyhteistyön periaatteita. Kuinka tärkeänä pidän

	Erittäin tärkeänä	Tärkeänä	Neutraalina	En niin tärkeänä	En lainkaan tärkeänä
Kunnioitusta	☐	☐	☐	☐	☐
Kuulluksi tulemista	☐	☐	☐	☐	☐
Luottamussuhdetta henkilöstön kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutusta	☐	☐	☐	☐	☐

9. Mielestäni edellä mainitut kasvatusyhteistyön periaatteet toteutuvat

- Erittäin hyvin
 Hyvin

- En osaa sanoa
- Huonosti
- Erittäin huonosti

10. Arvioi seuraavien väitteiden toteutumista vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisessä yhteistyössä

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	En osaa sanoa	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Sitoudun lapseni varhaiskasvatukseen keskusteluilla, tapaamisilla ja päivittäisien kuulumisien vaihtamisella	☐	☐	☐	☐	☐
Päiväkodin henkilöstö on aktiivinen ja aloitteellinen keskusteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Koen olevani osa yhteisöä varhaiskasvatyksikössä	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minun ja henkilöstön välillä vallitsee molemminpuolinen kunnioitus, tasavertainen vuorovaikutus ja keskinäinen luottamussuhde	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilöstö kohtaa minut kunnioittavasti ja ovat tilanteissa läsnä	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistun mielelläni päiväkodissa järjestettävään toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on ollut mahdollisuus keskustella omista kasvatuservoistani, kasvatuskäsityksistäni ja kasvatusten menetelmistäni henkilöstön kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Mielipiteitäni kuunnellaan ja huomioidaan	☐	☐	☐	☐	☐

11. Mielestäni saan päiväkodin henkilöstöltä tietoa lapseni varhaiskasvatuksesta

12. Erilaisten tiedotustapojen toimivuus kodin ja varhaiskasvatuksen välillä

	Toimii	Toimii kohtalaisesti	Ei toimi
Tekstiviesti	☐	☐	☐
Sähköposti	☐	☐	☐
Haku- ja tuontitilanteessa keskusteleminen	☐	☐	☐
Tiedotuslaput/posterit päiväkodin käytävällä tai ovissa	☐	☐	☐
Verkossa tapahtuva tiedottaminen (esimerkiksi päiväkodin omalla sivulla, Instagramissa ja Facebookissa)	☐	☐	☐

13. Mielestäni toimivin tiedotustapa kodin ja varhaiskasvatuksen välillä on

- Tekstiviesti
- Sähköposti
- Haku- ja tuontitilanteessa keskusteleminen
- Tiedotuslaput/posterit päiväkodin käytävällä tai ovissa
- Verkossa tapahtuva ilmoittaminen (esimerkiksi päiväkodin omalla sivulla, Instagramissa ja Facebookissa)

14. Koen, että yhteistyö on toiminut yleensä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- Kohtalaisesti
- Huonosti
- Erittäin huonosti

15. Kehittämisideani päiväkodin henkilöstön kanssa tehtävän yhteistyön edistämiseksi

OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN

16. Koen tulevani kuulluksi lapseni varhaiskasvatusta koskevista asioista

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- En osaa sanoa
- Huonosti
- Erittäin huonosti

17. Pystyn vaikuttamaan lapseni varhaiskasvatusta koskevista asioista

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- En osaa sanoa
- Huonosti
- Erittäin huonosti

18. Olen osallistunut

	Aktiivisesti	Jonkin verran	En ole osallistunut
Varhaiskasvatussuunnitelman ja/tai esiopetussuunnitelman keskusteluihin	☐	☐	☐
Vanhempainseurueen toimintaan	☐	☐	☐
Vanhempainiltoihin	☐	☐	☐
Tapahtumiin päiväkodissa (Juhlat, retket jne.)	☐	☐	☐

	Aktiivisesti	Jonkin verran	En ole osallistunut
Lapseni varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin	☐	☐	☐

19. Koen osallistuneeni lapseni varhaiskasvatuksen suunnitteluun

- Erittäin paljon
- Paljon
- En osaa sanoa
- Vähän
- En lainkaan

20. Koen osallistuneeni lapseni varhaiskasvatuksen toteutukseen

- Erittäin paljon
- Paljon
- En osaa sanoa
- Vähän
- En lainkaan

21. Koen osallistuneeni lapseni varhaiskasvatuksen arviointiin

- Erittäin paljon
- Paljon
- En osaa sanoa
- Vähän
- En lainkaan

22. Kehittämisisideani vanhempien osallisuuden edistämiseksi lapseni varhaiskasvatuksessa

Liite 3. Puolistrukturoitu teemahaastattelurunko

Taustakysymys

1. Montako lasta sinulla on päiväkodissa?

Kasvatusyhteistyö

2. Miten koet yhteistyön toteutuvan tällä hetkellä päiväkodin kanssa?
3. Mikä on sinulle tärkeintä kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä? Miksi?
4. Mitä haluaisit, että sinulle kerrotaan lapsen päivästä haku- ja tuontitilanteissa?
5. Mikä on sinun mielestäsi toimivin tiedotustapa kodin ja päiväkodin välillä? Mikä taas ei toimi? Voisitko kertoa myös lyhyet perustelut.
6. Koetko, että lapsesi varhaiskasvatuksessa huomioidaan perheen asiantuntemus, miten?
7. Miten mielestäsi vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä voisi kehittää?

Osallisuus

8. Mitä osallisuus merkitsee sinulle?
9. Millä tavalla haluaisit osallistua lapsesi varhaiskasvatuksen toteutukseen?
10. Millaiset tekijät mielestäsi tukevat vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksessa?
11. Millaiset tekijät mielestäsi heikentävät vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksessa?
12. Oletko kiinnostunut osallistumisesta vanhempaintoimikunnan toimintaan ja vanhempainiltoihin? Onko mahdollisesti jotain muita tapahtumia, jota toivoisit päiväkodin järjestävän vanhemmille ja lapsille, ja jossa itse haluaisit olla mukana?
13. Miten mielestäsi vanhempien osallisuutta voisi kehittää?